

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Karolína Pavlová

**NÁHRADY PŘI ÚJMĚ NA ŽIVOTĚ A ZDRAVÍ
S OHLEDEM NA REKODIFIKACI SOUKROMÉHO
PRÁVA**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Josef Salač, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 29. 8. 2016

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně a že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 31. 8. 2016

Karolína Pavlová

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce, doc. JUDr. Josefu Salačovi, Ph.D. za odborné vedení při psaní práce, jeho cenné rady a připomínky a trpělivý přístup.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 POVINNOST K NÁHRADĚ ÚJMY	10
1.1 Povinnost k náhradě újmy v. Odpovědnost za škodu.....	10
1.2 Důvody vzniku povinnosti k náhradě újmy	11
1.2.1 Porušení dobrých mravů	13
1.2.2 Porušení zákona	14
1.2.3 Porušení smluvní povinnosti.....	15
1.3 Předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy.....	18
1.3.1 Protiprávní jednání.....	18
1.3.2 Vznik škody, popř. jiné újmy.....	20
1.3.3 Příčinná souvislosti	21
1.3.4 Zavinění	24
2 ÚJMA A OBECNÝ ÚVOD K NÁHRADÁM PŘI ÚJMĚ NA ŽIVOTĚ A ZDRAVÍ.....	27
2.1 Újma.....	27
2.1.1 Újma na životě a zdraví	28
2.2 Obecný úvod k náhradám při újmě na životě a zdraví.....	29
3 NÁHRADA NEMAJETKOVÉ ÚJMY	32
3.1 Náhrada nemajetkové újmy poskytovaná primárním obětem při ublížení na zdraví.....	33
3.1.1 Bolestné	34
3.1.2 Ztížení společenského uplatnění	35
3.1.3 Další nemajetkové újmy	36
3.1.4 Stanovení výše náhrady	37
3.1.5 Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví	39
3.2 Náhrada nemajetkové poskytovaná sekundárním obětem při ublížení na zdraví a usmrcení.....	49
3.2.1 Duševní útrapy	50
3.2.2 Náhrada nemajetkové újmy dle ust. § 2971	55

4 NÁHRADA MAJETKOVÉ ÚJMY	56
4.1 Náklady spojené s péčí o zdraví	56
4.2 Náklady pohřbu	58
4.3 Peněžité dávky	59
4.3.1 Odbytné.....	62
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH ZDROJŮ	68
ABSTRAKT	73
ABSTRACT	74
KLÍČOVÁ SLOVA	75
KEY WORDS	76

ÚVOD

Rekodifikace soukromého práva, ke které došlo zejména přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“ nebo „občanský zákoník“), se výrazně promítla do oblasti náhrad, které se přiznávají v případě újmy na životě a zdraví, zvláště pak do náhrady újmy nemajetkové. Právní úprava náhrad při ublížení na zdraví a usmrcení doznala jak terminologických, tak materiálních změn. Občanský zákoník zakotvil zásadu plné kompenzace, resp. kompenzace založené na zásadách slušnosti, s čímž souvisí i derogace vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (tzv. náhradová vyhláška, dále jen „náhradová vyhláška“). Tato vyhláška byla zrušena aniž by však byla nahrazena jakýmkoliv jinými konkrétnějšími pravidly pro stanovování výše náhrad přiznávaných dle nově přijaté právní úpravy. Tento krok zákonodárce byl přijat odbornou veřejností různě. Zatímco jedni vítali zrušení systému paušálního odčítování újem, jiní netajili rozpaky a upozorňovali na hrozící právní nejistotu a obavu, jak se s tímto dokáže vypořádat soudní a jiná praxe.

Byť od nabytí účinnosti občanského zákoníku uplynula již nějaká doba, s ohledem na ustanovení § 3079 OZ nelze původní právní úpravu, která byla obsažena jak v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „SOZ“ nebo „občanský zákoník z roku 1964“), tak v již zmíněné derogované náhradové vyhlášce zcela opomíjet. Ve výše zmíněném ustanovení OZ stojí, že právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo před nabytím účinnosti občanského zákoníku, se bude i nadále posuzovat dle dosavadních právních předpisů. Jinými slovy tedy, nová právní úprava se aplikuje toliko na situace, kdy ke škodné události došlo poté, co nabyla účinnosti, tj. v době od 1. ledna 2014 včetně. Speciálně ve zdravotních věcech se může následek projevit až za několik měsíců či let. Rozhodujícím pro stanovení časové působnosti zákona tak je doba, kdy se stala škodná událost, nikoli doba vzniku zdravotních problémů jako následku škodné události.¹ Také s ohledem na charakter sporů, ve kterých dochází k přiznávání náhrad za újmu na životě

---

¹ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví popáté a naposledy – přehled „externích“ změn metodiky* [online]. 2015. [cit. 2016-8-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-popate-a-naposledy-prehled-externich-zmen-metodiky-98535.html>>.

a zdraví, které se mohou, zejména pro složitost dokazování, vléci i několik let, nelze vyloučit, že se ještě nějakou dobu budeme v praxi setkávat i s případy, kdy bude náhrada přiznávána dle původní právní úpravy.

Cílem této práce je poskytnout určitý rozbor nynější právní úpravy náhrad při újmě na životě a zdraví s vypíchnutím zásadních změn, ke kterým došlo v souvislosti s rekodifikací soukromého práva. Za účelem dosažení základního cíle, kterým je tedy jinými slovy zhodnocení vývoje právní úpravy oblasti náhrad při ublížení na zdraví a usmrcení jsou v práci užity zejména komparativní a analytické metody výzkumu.

V první kapitole práce bude vymezen pojem povinnosti k náhradě újmy, jelikož tato povinnost je základním předpokladem náhrady újmy obecně, nikoli jen při újmě na životě a zdraví. Předtím než budou postupně rozebrány jednotlivé důvody vzniku povinnosti k náhradě újmy a trochu podrobněji rozebrány základní skutkové podstaty, bude porovnán pojem povinnosti k náhradě újmy, který užívá nyní platný a účinný občanský zákoník, s pojmem odpovědnosti za škodu, který užíval občanský zákoník z roku 1964. Po obecném vymezení pojmu a důvodů vzniku takové povinnosti budou v samostatných podkapitolách rozebrány jednotlivé předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy. Těmito předpoklady jsou protiprávní jednání, vznik újmy, příčinná souvislost a zavinění.

Druhá kapitola vymezuje pojem újmy se zaměřením na újmu na životě a zdraví a pojednává jak o veřejnoprávním, tak o soukromoprávním základu ochrany života a zdraví. Mimo to se druhá kapitola práce také věnuje obecnému úvodu do problematiky náhrad při ublížení na zdraví a usmrcení.

Následující dvě kapitoly jsou jádrem celé práce. První z nich, a tedy kapitola s pořadovým číslem tři, se věnuje náhradám újmy nemajetkové. Nejdříve je třetí kapitola rozdělena do dvou podkapitol dle toho, či újma se vlastně odčिňuje, resp. kdo je oprávněný k přiznání náhrady, zda primární poškozený či sekundární oběť. Tyto dvě podkapitoly jsou dále rozděleny na další podkapitoly, které se zabývají jednotlivými dílčími nároky a způsobem stanovení výše peněžité náhrady. Postupně je tedy rozebráno, co se týče primárních obětí, bolestné, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkové újmy. Ve vztahu k náhradě újmy přiznávané sekundárním obětem je pozornost věnována zejména právní úpravě náhrad za duševní útrapy. Mimo rozboru

jednotlivých nároků bude v této kapitole popsán i způsob stanovení výše náhrady, jelikož v tomto doznala právní úprava největší změny. Občanský zákoník přešel od modelu náhrad stanovených na základě náhradové vyhlášky, co se týče náhrad za bolestné a za ztížení společenského uplatnění, potažmo od modelu paušálních náhrad pro pozůstalé při úmrtí jejich osoby blízké, k modelu náhrad, které plně odčítají nemajetkovou újmu, jinými slovy plně vyvažují vytrpěnou újmu, potažmo jsou stanoveny dle zásad slušnosti. Větší prostor je ponechán zejména Metodice Nejvyššího soudu.

Čtvrtá a poslední kapitola této práce se věnuje náhradě újmy majetkové. Tato kapitola není rozdělena po vzoru předchozí kapitoly dle osob oprávněných k přiznání takové náhrady, jelikož okruh těchto osob se u jednotlivých nároků na náhradu majetkové újmy různí. V jednotlivých podkapitolách této kapitoly jsou rozebrány náhrady za náklady spojené s péčí o zdraví, náklady pohřbu a peněžité dávky.

Autorka práce by hned v úvodu ráda stručně vymezila vztah mezi občanskoprávní a pracovněprávní úpravou náhrad při ublížení na zdraví a usmrcení. Detailnější rozbor pracovněprávní úpravy náhrad je však ponechán stranou této práce, jelikož ho vzhledem k rozsahu diplomové práce není možné obsáhnout.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „zákoník práce“) si i po nabytí účinnosti občanského zákoníku ponechal svou samostatnost v rámci soukromoprávní úpravy, s čímž souvisí i skutečnost, že právní úprava náhrad při ublížení na zdraví a usmrcení obsažená v občanském zákoníku se na případy ublížení na zdraví a usmrcení vzniklé při plnění pracovních úkolů nebo v souvislosti s nimi neuplatní. Od 1. 1. 2014, kdy občanský zákoník nabyl účinnosti, prošla pracovně právní úprava náhrad určitým vývojem. V současné době je stěžejním právním předpisem nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (dále jen „náhradové nařízení“), které nabylo účinnosti v říjnu roku 2015 a bylo vydáno na základě ust. § 271c odst. 2 zákoníku práce. Do té doby se na pracovní úrazy na základě přechodných ustanovení zákoníku práce aplikovala výše zmíněná derogovaná náhradová vyhláška.

V praxi tedy dochází k tomu, že obdobné úrazy jsou odškodňovány různě v závislosti na tom, zda k nim došlo při plnění pracovních úkolů, popř. v souvislosti

s nimi, či nikoliv.² Zajímavé je, že dle dikce zákoníku práce se náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění poskytuje „nejméně“ ve výši stanovené náhradovým nařízením. Slovo „nejméně“ bylo vloženo do textu zákona zřejmě záměrně, a to z toho důvodu, aby pro případ, kdy by dle Metodiky Nejvyššího soudu, o které bude podrobněji pojednáno dále v práci, připadala v úvahu náhrada vyšší, aby soudce mohl onu vyšší náhradu přiznat a nedocházelo tak k nedůvodné diskriminaci zaměstnanců.³ Za zásadní rozdíl obou úprav lze považovat skutečnost, že dle náhradového nařízení se náhrada za ztížení společenského uplatnění poskytuje bez ohledu na to, jak se odškodňovaná újma promítla do jednotlivých sfér života poškozeného.⁴ O odškodnění za ztížení společenského uplatnění dle Metodiky v tomto kontextu bude pojednáno dále v textu práce. Dalším, ne však zcela zásadním rozdílem je, že hodnota jednoho bodu dle náhradového nařízení je stanovena fixně v částce 250,- Kč, zatímco dle Metodiky je tato variabilní a stanovena jako 1% z průměrné hrubé mzdy (v důsledku jsou tyto částky však zhruba stejné). V neposlední řadě můžeme zmínit i skutečnost, že pracovním právem se i nadále užívají posudky lékařské, nikoli posudky znalecké, jako je tomu v rámci občanskoprávní úpravy. Co se týče odškodnění pozůstalých při úmrtí, je okruh oprávněných stanovený zákoníkem práce v ust. § 271i užší oproti okruhu oprávněných vymezených ust. § 2959 OZ. Nicméně i přes některé zjevné nevýhody lze v pracovněprávní úpravě odškodňování pozůstalých spatřovat i určitou výhodu, a sice stanovení minimální výše odškodnění, která pro pozůstalé představuje určitou jistotu, kterou jim občanskoprávní úprava neposkytuje.

Vzhledem ke komplexnosti a rozsáhlosti tématu náhrad při ublížení na zdraví, není v možnostech autorky práce zpracovat danou materii vyčerpávajícím způsobem, jelikož toto by významným způsobem přesáhlo rozsah diplomové práce. Proto je tedy cílem této práce poskytnutí určitého všeobecného přehledu dané problematiky s důrazem na změny, které tato úprava po rekodifikaci doznala.

---

² MALIŠ, Daniel. *Dvojkolejná úprava výše náhrad nemajetkové újmy na zdraví – v čem spočívá a co s ní?* [online]. 2015. [cit. 2016-8-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/dvojkolejna-uprava-vyse-nahrad-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-v-cem-spojiva-a-co-s-ni-99895.html?mail>>.

³ tamtéž.

⁴ tamtéž.

1 POVINNOST K NÁHRADĚ ÚJMY

Na význam pojmu občanskoprávní odpovědnosti existují v právní teorii různé názory. Vzhledem k tomu, že nepanuje jednoznačná shoda zejména na tom, zda osoba odpovídá za splnění své právní povinnosti, či naopak odpovídá až za to, že svou právní povinnost nesplní, existují dva hlavní právní názory.⁵

Dle prvního z nich je občanskoprávní odpovědnost nepříznivý právní následek za způsobenou újmu, který postihuje buď toho, kdo svým jednáním porušil primární právní povinnost, ať už zákonnou nebo smluvní, anebo toho, komu se přičítá zákonem kvalifikovaná událost plynoucí ze zvláštní povahy určitých právem většinou dovolených rizikových činností.⁶ Tento nepříznivý následek spočívá ve vzniku sekundární povinnosti předvídané sankční složkou příslušné normy občanského práva, jinými slovy spočívá ve vzniku občanskoprávní odpovědnostní povinnosti.⁷ Dodržuje-li však osoba všechny své primární právní povinnosti, není zde důvod proč tuto zatěžovat občanskoprávní odpovědností.⁸

Podle druhého pojetí, ze kterého mimo jiné vychází i současný občanský zákoník, občanskoprávní odpovědnost vzniká již spolu se vznikem primární povinnosti, avšak až do doby porušení, které má za následek vznik újmy, se neprojevuje a existuje pouze latentně. Až vznik újmy v majetkové či nemajetkové sféře poškozeného onu občanskoprávní odpovědnost aktivizuje a tato způsobí určité právní následky.⁹ Osoba tak odpovídá za splnění již své primární občanskoprávní povinnosti. To je pravděpodobně i důvod, proč současný občanský zákoník neužívá pojem „odpovědnost za škodu“, ale nahradil ho pojmem „povinnost k náhradě škody“.¹⁰

1.1 Povinnost k náhradě újmy v. Odpovědnost za škodu

---

⁵ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 351.

⁶ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 352.

⁷ tamtéž.

⁸ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 355.

⁹ tamtéž.

¹⁰ tamtéž.

Zatímco občanský zákoník z roku 1964 užíval pojem „odpovědnost za škodu“, současný občanský zákoník užívá pojem „povinnost k náhradě škody“. Jak již bylo uvedeno výše, současná právní úprava vychází z perspektivního pojetí, kdy subjekt odpovídá za náležité plnění svých povinností.¹¹ Odpovědnost v pojetí nyní platného a účinného občanského zákoníku již není brána jako sekundární, sankční povinnost.¹² Důvodová zpráva k občanskému zákoníku deklaruje ústup od pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí, kdy taková konstrukce spojovala nástup odpovědnosti s porušením právní povinnosti.¹³ Nové pojetí, ke kterému se občanský zákoník přiklonil, spočívá na koncepci, že člověk odpovídá za své jednání v plném rozsahu, zejména za to, že jedná řádně, po právu a odpovídá za plnění svých povinností.¹⁴ Proto se pojem odpovědnost vyskytuje v textu zákona jen zřídka, jelikož tento si ve většině případů vystačí s pojmem povinnost.¹⁵ V jediné oblasti současného občanského zákoníku se zachoval původní pojem, a sice v ust. § 2861 OZ an., které upravuje pojištění odpovědnosti.¹⁶

1.2 Důvody vzniku povinnosti k náhradě újmy

Skutkové podstaty povinnosti k náhradě škody lze rozdělit na obecné a zvláštní. Do obecných skutkových podstat se řadí povinnost k náhradě škody vyplývající z porušení dobrých mravů (§ 2909 OZ), porušení zákona (§ 2910 OZ) a porušení smluvní povinnosti (§ 2913 OZ). Nyní platný a účinný občanský zákoník tedy opustil jednotné pojetí civilního deliktu, jako tomu bylo v občanském zákoníku z roku 1964, který v ust. § 420 obsahoval generální klauzuli pro náhradu škody. Ryze deliktní povinnost k náhradě škody, o kterou jde při porušení povinnosti stanovené zákonem, se podobá dřívějšímu subjektivnímu pojetí odpovědnosti, kdy škůdce je povinen k náhradě

¹¹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

¹² tamtéž.

¹³ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 47. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹⁴ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 47 - 48. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹⁵ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 48. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹⁶ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

jen při vlastním zavinění, byť toto je presumováno.¹⁷ Naopak odpovědnost smluvní navazuje na dřívější obchodněprávní objektivní odpovědnost, dle které je škůdce k náhradě povinen bez ohledu na své zavinění, ledaže by se dovolal některého z liberačních důvodů uvedených v ust. § 2913 odst. 2 OZ a povinnosti se tím zprostil.¹⁸

Se současným občanským zákoníkem tak došlo k rozlišení úpravy povinnosti k náhradě škody způsobené porušením povinnosti ze smlouvy od jiných případů. Toto s sebou přináší mimo jiné problematiku rozlišení, kdy jde o porušení zákona a kdy o porušení smlouvy. Již římské právo rozlišovalo mezi smluvním a mimosmluvním porušením povinnosti, přičemž porušení povinnosti vyplývající ze smlouvy nebylo považováno za nový závazek, nýbrž za změnu práv a povinností plynoucích z původní smlouvy.¹⁹ Hlavní rozdíly smluvní povinnosti k náhradě škody od té mimosmluvní jsou dva. Tím prvním je, že pro povinnost k náhradě škody při porušení smluvní povinnosti se nevyžaduje zavinění, a tím druhým, že rozsah náhrady škody je podmíněn její předvídatelností.²⁰

Mezi zvláštní důvody vzniku povinnosti nahradit škodu pak spadá škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání (§ 2920 an. OZ), škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi (§ 2923 OZ), škoda z provozní činnosti (§ 2924 OZ), škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným (§ 2925 OZ), škoda na nemovité věci (§ 2926 OZ), škoda z provozu dopravních prostředků (§ 2927 an. OZ), škoda způsobená zvířetem (§ 2933 an. OZ), škoda způsobená věcí (§ 2936 an. OZ), škoda způsobená vadou výrobku (§ 2939 an. OZ), škoda na převzaté věci (§ 2944 OZ), škoda na odložené věci (§ 2945 OZ), škoda na vnesené věci (§ 2946 an. OZ) a v neposlední řadě i škoda způsobená informací nebo radou (§ 2950 OZ).

V následujících podkapitolách budou postupně rozebrány pouze obecné důvody vzniku povinnosti k náhradě škody, což však neznamená, že žádná ze zvláštních skutkových podstat není pro probíranou problematiku relevantní. K újmě na životě a

---

¹⁷ ČECH, Petr. *Náhrada škody dle nového občanského zákoníku* [online]. 2013. [cit. 2016-8-21] Dostupné z WWW: <<http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>>.

¹⁸ tamtéž.

¹⁹ VLKOVÁ, Jana. *Náhrada škody* [online]. 2014. [cit. 2016-8-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-skody-95359.html>>.

²⁰ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 569. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

zdraví v praxi často dochází mimo jiné při poskytování zdravotních služeb a např. škoda způsobená vadou výrobku je tedy jednou z relevantních zvláštních skutkových podstat pro případy újem na životě a zdraví. Bližší rozbor těchto zvláštních skutkových podstat však z důvodů omezeného rozsahu práce ponechán stranou.

1.2.1 Porušení dobrých mravů

V pořadí první základní skutkovou podstatou v ust. § 2909 pododdíle 1. oddílu 2. dílu 1. hlavy III. občanského zákoníku je úmyslné porušení dobrých mravů. Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku je kategorie dobrých mravů pojímána jako obecná, a proto se ustanovení o porušení dobrých mravů neřadí mezi zvláštní skutkové podstaty, jako tomu bylo za dob předchozí právní úpravy.²¹ Nad to je porušení dobrých mravů řazeno na první místo mezi obecnými skutkovými podstatami, a to proto, že „dobré mravy tvoří základ celého soukromého práva a soukromé právo z nich vyvěrá jako celek“.²² Toto ustanovení postihuje případy úmyslného jednání, které sice není v rozporu s konkrétní právní normou, avšak i přesto je chápáno jako jsoucí v rozporu s obecně uznávanými zásadami slušnosti.²³ Povinnost k náhradě újmy je v tomto případě navázána na porušení mimoprávní povinnosti, a to povinnosti dodržovat dobré mravy. Odpovědnost za úmyslné jednání proti dobrým mravům se vztahuje i na případy oprávněného výkonu práva, jejichž hlavním účelem je poškození jiného (v takovém případě se mluví o tzv. šikanózním výkonu práva).

Dobré mravy lze definovat jako určité mimoprávní hodnoty společnosti, které jsou chápány jako nezpochybnitelné minimum slušnosti, jejichž obsah se však s postupem času v závislosti na vývoji společnosti ustaluje. K otázce dobrých mravů existuje bohatá judikatura. Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí 33 Odo 236/2005 k dobrým mravům vyjádřil v tom smyslu, že tyto „netvoří společenský normativní systém, nýbrž jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti, poctivého jednání apod., jsou vykládány jako

---

²¹ Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 568. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

²² tamtéž.

²³ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1534.

*souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních*²⁴. Ústavní soud se už z podstaty věci k pojmu dobrých mravů vyjadřoval ve své rozhodovací praxi opakovaně, a např. ve svém usnesení II. ÚS 249/97 uvádí, že dobré mravy „jsou souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a času, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu.“²⁵.

Ke vzniku povinnosti nahradit újmu, která vznikne v důsledku porušení dobrých mravů, je třeba úmyslného zavinění. Vzhledem k tomu, že zákon bližší specifikaci úmyslu neuvádí, existuje domněnka, že na formě úmyslu nezáleží.²⁶

1.2.2 Porušení zákona

Ustanovení § 2910 OZ vychází ze zásady *neminem laedere* a upravuje jednu ze tří základních skutkových podstat pro nárok na náhradu škody. Konkrétně jde o povinnost k náhradě škody při porušení mimosmluvní povinnosti. Spolu s výše uvedeným ustanovením § 2909 OZ tvoří základ právní úpravy deliktního práva.²⁷

Vznik povinnosti k náhradě škody způsobené porušením zákonné povinnosti je stejně jako v předchozí právní úpravě spojen se zaviněním. Rozdílem je, že dle současného ust. § 2910 OZ je zavinění podmínkou samotného vzniku oné povinnosti,

---

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005.

²⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1997, sp. zn. II. ÚS 249/97.

²⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁷ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 539.

nikoli až exkulpačním důvodem, jako tomu bylo dle ust. 420 SOZ.²⁸ Nicméně dle ust. § 2911 OZ se zavinění presumuje.

Ustanovení upravující povinnost k náhradě škody při porušení zákonné povinnosti ve své podstatě obsahuje dvě samostatné skutkové podstaty, které jsou od sebe odlišeny okruhem práv, do nichž je zasahováno. Zatímco první věta probíraného ustanovení se týká zásahu do práv absolutních, druhá věta se týká zásahu do jiných práv, je-li porušena zákonná povinnost stanovená k ochraně takového práva.

Co se týče předpokladů vzniku povinnosti nahradit újmu dle ust. § 2910 OZ, vycházejí přímo ze zákonného textu, musejí být naplněny všechny čtyři níže v textu práce uvedené předpoklady, a sice: a) protiprávní čin („*poruší povinnost stanovenou zákonem*“), b) škoda („*nahradí poškozenému*“), c) kauzální nexus mezi protiprávním činem a vzniklou škodou („*co tím způsobil*“), a konečně i d) zavinění („*vlastním zaviněním*“).²⁹ Jednotlivé předpoklady jsou podrobněji rozebrány dále.

1.2.3 Porušení smluvní povinnosti

Ustanovení § 2913 OZ plní totožnou úlohu ve vztahu k porušení smluvní povinnosti, jako tomu bylo u ust. § 2910 OZ při porušení povinnosti stanovené zákonem, když vymezuje základní skutkovou podstatu pro vznik povinnosti k náhradě škody při porušení smluvních ujednání. Kdo protiprávním jednáním poruší svou smluvní povinnost, a způsobí tím druhé smluvní straně anebo osobě, v jejímž zájmu měla být ujednaná povinnost splněna, škodu, je povinen ji nahradit. Kromě druhé smluvní strany mají tedy v takových případech právo na náhradu škody i ti, jichž se účel smlouvy přímo dotýká.³⁰ Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku má toto ustanovení v rozhodovací praxi vést k zúžení dosavadního přístupu Nejvyššího soudu, který dospěl k závěru, že při náhradě škody způsobené porušením povinnosti ze smlouvy postačuje, „že porušení smluvní povinnosti mělo dopad do právní sféry třetí

---

²⁸ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 570. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

²⁹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1542.

³⁰ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 570. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

osoby“³¹.³² Oproti předchozí právní úpravě se tedy nově vyžaduje, aby souvislost s ochranou třetí osoby byla pro škůdce zjevná, a to již při uzavírání smlouvy.³³ Probírané ustanovení (§ 2913 OZ) dopadá na základě ust. § 1723 odst. 2 OZ i na porušení povinností, které jsou obsahem závazků vznikajících i z jiných právních skutečností než ze smlouvy, např. vzniklých z jednostranných právních jednání, kterým je např. veřejný příslib.³⁴ Za smluvní povinnosti je taktéž třeba považovat povinnosti ve smlouvě výslovně neuvedené, ale dodané zákonem či soudem, vzhledem k tomu, že smluvní strany nemohou při uzavírání smlouvy domýšlet všechny možné situace, které by mohly v budoucnu nastat, anebo naopak proto, že již při uzavírání smlouvy strany se zákonnými pravidly počítají.³⁵ V případě smluvního vztahu existuje mezi stranami závazek již před samotným porušením smlouvy, zatímco u deliktní povinnosti žádný závazek mezi stranami předem neexistuje, a naopak tento vzniká až v důsledku samotného deliktu.³⁶ U smlouvy tak protiprávní jednání spočívá v porušení dobrovolně převzaté povinnosti.

Dalším rozdílem od deliktní povinnosti k náhradě škody, je nemožnost škůdce vyvinut se (exkulpat se), jelikož při porušení smluvní povinnosti se zavinění nezkoumá ani nevyžaduje. Poškozený má tak v tomto případě právo na náhradu škody bez ohledu na škůdcovo zavinění stejně, jako tomu bylo dříve dle obchodního zákoníku. Můžeme říci, že jde o odpovědnost objektivní. Škůdce má však možnost se zprostit (liberovat se), prokáže-li, že mu ve splnění smluvní povinnosti dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli.³⁷ V případě, že se podaří škůdci prokázat existenci takové skutečnosti, která kumulativně naplňuje všechny zákonem vyžadované znaky, není tento povinen k náhradě vzniklé škody. Zákonný text v ust. § 2913 odst. 2 OZ je blízký případům

---

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3495/2008.

³² *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 570. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

³³ tamtéž.

³⁴ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1567.

³⁵ tamtéž.

³⁶ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1566.

³⁷ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 571. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

vyšší moci, což jsou jinými slovy okolnosti, nad kterými konkrétní osoba nemá kontrolu.³⁸ Jelikož jde o dispozitivní úpravu, je na smluvních stranách, zda si liberační důvody vymezí ve smlouvě odlišně či jejich obsah ponechají obecné úpravě v ust. § 2913 OZ.³⁹ Nepředvídatelnou je taková překážka, kterou škůdce nemohl při vynaložení řádné péče objektivně předpokládat. Zároveň musí jít o překážku mimořádnou, čímž se vlastně zdůrazňuje objektivnost nepředvídatelnosti.⁴⁰ Charakter překážky musí být tak zásadní, že z objektivního hlediska nelze překážku ani při vynaložení veškerého rozumného úsilí překonat. Pod veškeré rozumné úsilí lze zahrnout takové prostředky, jejichž použití lze po smluvní straně požadovat, a jejichž použití není v jasném nepoměru k chráněnému zájmu.⁴¹ V neposlední řadě je nutné, aby šlo o okolnost, která nastane bez ohledu na to, jaký k ní má škůdce vztah, tedy musí vzniknout mimo sféru jeho kontroly a její vznik jím musí být neovlivnitelný.⁴² Důležitým je též okamžik vzniku překážky, jelikož zákon vylučuje liberaci škůdce tím, že by se tento odvolal na skutečnost, která vznikla, až když už byl v prodlení se splněním smlouvené povinnosti. Zároveň je vyloučeno užit jako liberační důvod překážku, kterou byl škůdce povinen dle smlouvy překonat či překážku vzniklou z jeho osobních poměrů.

Předpoklady pro vznik povinnosti k náhradě škody dle ust. § 2913 OZ jsou: a) protiprávní jednání („*poruší-li strana povinnost ze smlouvy*“), b) vznik škody („*nahradí škodu*“), a c) příčinná souvislost („*z toho vzniklou*“). Co se týče úpravy jednotlivých předpokladů, není tato obsažena v jediném ustanovení občanského zákoníku, ale je rozdělena do několika ustanovení. Jednotlivé předpoklady jsou podrobněji rozebrány níže v textu práce.

Dojde-li k tomu, že jsou naplněny předpoklady jak pro vznik práva na náhradu újmy plynoucí z porušení smluvní povinnosti, tak i na náhradu deliktní újmy, je na

---

³⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³⁹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1573.

⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁴¹ tamtéž.

⁴² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1574.

poškozeném skrze které ustanovení se rozhodne své právo uplatnit. Platí však, že jedna a ta samá újma může být nahrazena pouze jednou.

1.3 Předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy

Pro vznik povinnosti nahradit újmu musí být naplněny určité předpoklady, které se však mohou lišit v závislosti na druhu odpovědnosti (jde-li o smluvní či mimosmluvní povinnost k náhradě újmy). Obecné předpoklady vzniku povinnosti k náhradě způsobené újmy jsou: a) protiprávní jednání, protiprávní stav, b) újma, ať v majetkové či nemajetkové sféře postiženého, c) příčinná souvislost mezi vzniklou újmu a protiprávním jednáním či protiprávním stavem, a d) zpravidla zavinění.⁴³ Zavinění se vyžaduje pro povinnost k náhradě újmy způsobenou porušením dobrých mravů nebo zákona, a to ve formě úmyslu ve vztahu k porušení dobrých mravů, a ve formě nedbalosti ve vztahu k porušení zákona.⁴⁴

Zákonná úprava jednotlivých předpokladů není obsažena v jediném ustanovení, jako tomu bylo v předchozí právní úpravě, ale je obsažena v několika samostatných ustanoveních. Protiprávní jednání škůdce je definováno v základních skutkových podstatách v ust. § 2904, § 2909 a § 2910 OZ. Definice škody je obsažena v ust. § 2951 OZ an., a zavinění je definováno v § 2911 OZ an. Definici příčinné souvislosti v zákoně nenajdeme, byť ust. § 2915 OZ uvádí pro určité případy některá specifická řešení.⁴⁵

1.3.1 Protiprávní jednání

Protiprávnost jednání je nezbytným předpokladem pro vznik povinnosti nahradit škodu, popř. pro vznik povinnosti poskytnout zadostiučinění při nemajetkové újmě.⁴⁶ Protiprávnost jednání spočívá toliko v rozporu takového jednání, které může mít formu

---

⁴³ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 356.

⁴⁴ VLKOVÁ, Jana. *Náhrada škody* [online]. 2014. [cit. 2016-8-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-skody-95359.html>>.

⁴⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁴⁶ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1543.

konání či opomenutí, s právní povinností a s právním řádem jako jednotným celkem. V případě jednání ve formě opomenutí je třeba zkoumat další náležitosti, aby bylo možné hovořit o právně relevantním opomenutí. Pouze opomenutí takového jednání, k němuž byla osoba ze zákona povinna lze označit za právně relevantní omisivní protiprávní jednání. O rozpor jednání fyzické nebo právnické osoby s objektivním právem jde nejen tehdy, porušuje-li takové jednání právní normu přímo (jednání *contra legem*), ale i když takové jednání onu normu, resp. její smysl a účel, obchází (jednání *in fraudem legis*) tak, aby byl dosažen nežádoucí stav, který je odlišný od toho, který zákonodárce uzákoněním takové normy sledoval.⁴⁷ V případě smluvní odpovědnosti má právní povinnost charakter povinnosti převzaté dobrovolně smlouvou, zatímco u mimosmluvní odpovědnosti jde o porušení právní povinnosti vyplývající ze zákona. Protiprávnost jednání dle ust. § 2910 OZ může mít dvě podoby, a sice za a) protiprávnost jednání zasahujícího do absolutního práva a za b) protiprávnost jednání zasahujícího do jiného než absolutního práva, jinými slovy porušující ochranný účel normy.⁴⁸

Protiprávnosti spolu se vznikem škody, popř. jiné újmy a příčinnou souvislostí tvoří objektivní předpoklady povinnosti k náhradě újmy a proto by neměla být směřována se zaviněním, které je subjektivním předpokladem. Z dikce zákona v § 2911 OZ lze dovodit odlišné chápání pojmu protiprávnost a pojmu zavinění, když se v tomto ustanovení hovoří o domněnce zavinění z nedbalosti v případě porušení povinnosti stanovené zákonem.⁴⁹ Protiprávnost není na rozdíl od zavinění nikdy presumována a je tedy na poškozeném aby ji prokázal.

V neposlední řadě je třeba při výkladu o prvním obecném předpokladu povinnosti k náhradě škody zmínit institut tzv. okolností vylučujících protiprávnost, který slouží jako korektiv protiprávnosti. Až na dva případy, kterými jsou krajní nouze (§ 2905 OZ) a nutná obrana (§ 2906 OZ), nejsou však tyto okolnosti občanským zákoníkem nijak definovány a bude tedy na teorii a soudní praxi tyto případy

---

⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 387.

⁴⁸ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1543.

⁴⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

vydefinovat.⁵⁰ Komentář k občanskému zákoníku uvádí jako další okolnosti vylučující protiprávnost mimo jiné plnění zákonné povinnosti, výkon subjektivního práva, dovolené riziko či případ svolení poškozeného.⁵¹ Vyjdeme-li z dosavadní teorie, lze obecně říci, že okolnosti vylučující protiprávnost jednání označují takové situace, kdy ochranný účel deliktního práva ustupuje do pozadí a konkrétní porušení právních statků je aprobováno.⁵² Jelikož jde však o dílčí výjimky, dochází zde k přenesení důkazního břemene na škůdce, přičemž neunesení důkazního břemene má za následek dovození protiprávnosti jednání, což ale samo o sobě ještě nevede k dovození povinnosti k náhradě škody.⁵³

1.3.2 Vznik škody, popř. jiné újmy

Dalším obecným předpokladem pro vznik povinnosti nahradit újmu je vznik škody nebo jiné újmy. Na rozdíl od předchozí právní úpravy je v současné době za základní pojem brána nikoli „škoda“, ale „újma“, která zahrnuje jak újmu majetkovou (právě onu škodu), tak újmu nemajetkovou.⁵⁴ Zda osobě poškozené přísluší nárok na náhradu újmy závisí na tom, zda vzniklá újma je v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním.⁵⁵ Škodlivý následek, který se ve sféře poškozeného projeví může mít tedy podobu buď majetkové újmy spočívající v zásahu do jmění, a nebo nemajetkové újmy spočívající v zásahu do nehmotných statků poškozené osoby. Občanský zákoník výčet takových nehmotných statků sice neobsahuje, ale bezpochyby mezi ně lze řadit osobnost člověka, jeho důstojnost, tělesnou integritu, soukromí a podobně. Nehmotnou újmu tak je i poškození zdraví. Zákon definuje pojem škoda v ust. § 2894 odst. 1 OZ jako újmu na jmění. V souladu s ust. § 495 OZ se jměním rozumí souhrn majetku a dluhů určité osoby, přičemž majetek je tvořen vším co osobě patří. Ve spojení s ust. § 2952 OZ z tohoto vyplývá, že se nahrazuje jak skutečná škoda spočívající ve zmenšení již existujícího jmění (*damnum emergens*), tak ušlý zisk (*lucrum cessans*), což je vlastně

---

⁵⁰ tamtéž.

⁵¹ tamtéž.

⁵² tamtéž.

⁵³ tamtéž.

⁵⁴ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

⁵⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

neuskutečněný přínos, který bylo možné očekávat.⁵⁶ Občanský zákoník z roku 1964 definici škody neobsahoval a tento pojem užíval celkově dosti nekoncepčně.

Základní rozsah pro určení náhrady vzniklé škody je vymezen v ust. § 2894 odst. 1 OZ, v němž stojí, že „*Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody)*.“. Podle odst. 2 téhož ustanovení se nemajetková újma odčítá pouze stanoví-li tak zákon, ledaže byla taková povinnost výslovně ujednána. Povinnost odčinit nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví vyplývá z ust. § 2894 odst. 2 OZ ve spojení s ust. § 2956 OZ, přičemž této problematice se bude práce věnovat podrobněji v dalších kapitolách. V případech kdy se nemajetková újma odčítá se tak děje poskytnutím zadostiučinění a postupuje se obdobně podle ustanovení o povinnosti k náhradě škody.

Pro vznik povinnosti k náhradě škody, resp. jiné újmy je třeba tuto prokázat a stejně jako tomu bylo u protiprávnosti jednání, i vznik a rozsah škody musí prokazovat poškozený.

1.3.3 Příčinná souvislost

Třetím a posledním objektivním předpokladem pro vznik povinnosti k náhradě újmy je příčinná souvislost (také kauzalita nebo kauzální nexus) mezi prvními dvěma výše uvedenými předpoklady, a sice mezi protiprávním jednáním nebo zákonem kvalifikovanou událostí a škodou či jinou újmou. Mezi těmito musí existovat vztah příčiny a následku. Kauzalita umožňuje nejen zjištění konkrétní příčiny vzniku újmy, ale vede též k určení osoby, která je povinna vzniklou újmu nahradit.⁵⁷ Subjekt může být povinný k náhradě újmy pouze tehdy, když určitá skutečnost je právně relevantní příčinou následku spočívající ve škodě či jiné újmě.⁵⁸ Až na výjimku v ust. § 2915 OZ není v občanském zákoníku obsaženo ustanovení, které by zakotvovalo příčinnou

---

⁵⁶ tamtéž.

⁵⁷ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1550.

⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 406.

souvislost, a její vymezení tak tedy zůstává na právní teorii a soudní praxi.⁵⁹ Příčinnou souvislost nelze zaměňovat se zaviněním. Zatímco kauzalita je předpokladem objektivním, zavinění je předpokladem subjektivním a ke zkoumání jeho existence a míry se přistupuje až ve chvíli, kdy je příčinná souvislost zjištěna.⁶⁰

Prvním krokem při zkoumání kauzality v právním slova smyslu je identifikace a izolace právně relevantního následku, tj. škody nebo jiné újmy, což zpravidla nečiní soudům větší potíže.⁶¹ Po izolaci následku je přistoupeno k izolaci právně významné příčiny, kterým je buď protiprávní jednání nebo jiná zákonem kvalifikovaná škodní událost.⁶² Ve chvíli, kdy je izolován právně relevantní následek, i právně relevantní příčina, jejich další zkoumání směřuje k určení, zda mezi nimi v konkrétním případě existuje právně relevantní vztah příčiny a následku.⁶³

Dle komentáře k občanskému zákoníku je základní teorií pro posouzení příčinné souvislosti teorie ekvivalence neboli tzv. přirozené příčinné souvislosti, tedy *conditio sine qua non*, dle které je z množiny příčin vybrána taková, bez níž by újma nevznikla.⁶⁴ Jinými slovy následek by nenastal, kdyby bývalo nedošlo k určitému jednání nebo určité události, resp. následek by nenastal tak jak nastal. Pokud by tedy újma bez konkrétního protiprávního jednání nebo škodné události nenastala, je dán základní předpoklad pro vznik povinnosti k její náhradě.⁶⁵ Druhou teorií dle komentáře k občanskému zákoníku je teorie tzv. adekvátnosti, dle které je příčinná souvislost dána v případě, kdy dle obecného chodu věcí a na základě zkušenosti je újma adekvátním důsledkem protiprávního jednání či škodné události.⁶⁶ Tato druhá teorie vznikla dle komentáře, aby omezila teorii první, která ze své podstaty neomezuje případy

---

⁵⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁶⁰ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1550.

⁶¹ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 408.

⁶² tamtéž.

⁶³ tamtéž.

⁶⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁶⁵ tamtéž.

⁶⁶ tamtéž.

odpovědnosti na právně relevantní, ale pouze stanovuje reálnou příčinu následku.⁶⁷ Zhodnocení skutečnosti, zda je určitá příčina adekvátní či nikoli je v rukou soudce, a v praxi tak může teorie adekvátnosti vést k nepřesným závěrům, kdy je rovnou zkoumána právní příčinnost a přirozená kauzalita je ponechána stranou.⁶⁸ Primárně by tedy v praxi měla být zohledněna teorie tzv. přirozené kauzality vzhledem ke své objektivitě. U skutkové podstaty povinnosti k náhradě škody bez zavinění, tedy v případě porušení smluvní povinnosti, je však třeba kauzalitu korigovat některým z prvků přičitatelnosti, kterým je např. právě zásada adekvátnosti nebo ochranný účel normy.⁶⁹

Z dosavadní soudní praxe lze vyzorovat tendence k požadavku prokázání příčinné souvislosti s praktickou jistotou a nespokojení se s pouhou pravděpodobností či s okolnostmi nasvědčujícími její existenci.⁷⁰ Požadavek bezpečně prokázat příčinnou souvislost ve vztahu k újmě na zdraví několikrát judikoval Nejvyšší soud, když např. ve svém rozhodnutí z počátku 90. let uvádí, že „*příčinná souvislost mezi zaviněným protiprávním jednáním žalovaného a vznikem škody musí být bezpečně prokázána, nestačí tu pouhá pravděpodobnost*“⁷¹ Takto vyžadovaná míra přesvědčivosti hraničí s praktickou jistotou. Vzhledem ke složitosti procesů v lidském těle bývá však obtížné dospět v případě újmy na zdraví k jednoznačným závěrům o příčinné souvislosti. Prokázání příčinné souvislosti v případném soudním sporu tak často představovalo zásadní překážku úspěchu poškozeného.⁷² Postupem času začalo docházet k tomu, že soudy takto přísně vymezenou míru přesvědčivosti důkazu začaly překonávat pomocí extenzivního využití procesního principu volného hodnocení důkazů, a tím požadovanou míru přesvědčivosti důkazů uvolňovaly.⁷³ Přelomovým by v tomto ohledu mohlo být usnesení Ústavního soudu, ve kterém se Ústavní soud vyjádřil v tom smyslu, že „*požadavek „stoprocentního“ prokázání objektivní příčinné souvislosti jako*

---

⁶⁷ tamtéž.

⁶⁸ tamtéž.

⁶⁹ tamtéž.

⁷⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 407.

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1990, sp. zn. 1 Cz 59/90 (R 21/1992); In HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 137.

⁷² HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 37.

⁷³ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 139 -144.

podmínky existence odpovědnosti za škodu nesdílí⁷⁴, a dále, že „vzhledem k tomu, že pojem příčinná souvislost není právními předpisy v České republice nijak definován, (...) nic nebrání judikatuře českých soudů, aby požadavek „stoprocentně“ prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad „způsobení škody“, který by vyrovnával slabší postavení poškozených“⁷⁵.

Zjišťování příčinné souvislosti v soudních sporech při újmě na životě a zdraví se v praxi většinou neobejde bez znaleckého zkoumání. Ani tyto znalecké posudky však často nevedou k jednoznačným závěrům ve vztahu k příčinné souvislosti, ba naopak pracují s větší či menší mírou pravděpodobnosti. Je pak tedy otázkou, zda lze brát určitou míru pravděpodobnosti za dostatečnou k prokázání nároku. K tomuto se Nejvyšší soud vyjádřil tak, že okolnost, že znalec v posudku formuloval své závěry jako pravděpodobnostní, což je s ohledem na složitost biologických procesů v lidském těle pochopitelné, a soud ve svých závěrech tuto formulaci převzal, nemá vliv na splnění předpokladu odpovědnosti.⁷⁶ Zásada volného hodnocení důkazů totiž nevylučuje, že i na základě znaleckého posudku, jehož závěry jsou formulovány s užitím výrazů pravděpodobnosti, může soud dospět ke skutkovým závěrům na úrovni praktické jistoty.⁷⁷

Stejně jako u dvou přechozích objektivních předpokladů povinnosti k náhradě újmy, i v tomto případě nese důkazní břemeno poškozený, který musí prokázat, že příčinou jeho újmy bylo konkrétní protiprávní jednání.

1.3.4 Zavinění

Pro vznik k povinnosti k náhradě újmy se při porušení zákonné povinnosti či při porušení dobrých mravů vyžaduje mimo splnění ostatních předpokladů, kterými jsou tři výše uvedené objektivní předpoklady, též zavinění na straně škůdce. Povinnost k náhradě škody dle ust. § 2910 OZ se tedy odvíjí nikoli od samotného porušení absolutního nebo jiného práva, ale od skutečnosti, zda k porušení povinnosti došlo

---

⁷⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I ÚS 1919/08.

⁷⁵ tamtéž.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012.

⁷⁷ tamtéž.

zaviněným způsobem.⁷⁸ Jak již bylo výše uvedeno, zavinění se však nevyžaduje pro případy porušení smluvní povinnosti. Je-li existence zavinění předpokladem vzniku povinnosti k náhradě újmy, mluvíme o povinnosti k náhradě založené na subjektivním principu, a naopak není-li zavinění nutným předpokladem vzniku povinnosti k náhradě újmy, je tato založena na principu objektivním. Povinnost k náhradě újmy bez ohledu na zavinění vzniká dle ust. § 2895 OZ toliko v případech zákonem zvlášť stanovených.⁷⁹

Tradičně se zavinění chápalo jako vnitřní – duševní – vztah odpovědného subjektu k jeho jednání, které je v rozporu s objektivním právem, tj. k jeho protiprávnímu jednání, jakož i k újmě jako ke způsobenému následku takového protiprávního jednání.⁸⁰ Formulace textu zákona např. v ust. § 2912 odst. 1 OZ ovšem do jisté míry stírá rozdíl mezi tímto tradičním chápáním pojmu zavinění a objektivním standardem požadovaného chování. Zůstaneme-li u tradičního pojetí zavinění jako vnitřního psychického vztahu, je toto založeno na spojení prvku vědění, jenž spočívá ve vědomosti, a prvku vůle, jenž spočívá nejen ve chtění, ale i ve srozumění.⁸¹ S ohledem na kombinaci prvků vědění a vůle pak mluvíme o zavinění ve formě úmyslu (*dolus*), který může být přímý nebo nepřímý, a ve formě nedbalosti (*culpa*), která může být vědomá nebo nevědomá. V oblasti újem na zdraví se v praxi nejčastěji setkáváme se zaviněním ve formě nedbalosti.

Byť zákon definici zavinění neobsahuje, upravuje jej v ust. § 2911 a § 2912 OZ kde stanoví vyvratitelnou právní domněnku nedbalostního jednání. Podle prvního z uvedených ustanovení jedná nedbale ten, kdo způsobí poškozenému škodu, resp. jinou újmu porušením povinnosti stanovené zákonem. Dle druhého z uvedených ustanovení nedbale jedná ten, kdo nedostojí objektivizovanému standardu řádné péče, který se ovšem liší v závislosti na tom, jestli jde o jednání běžné osoby (§ 2912 odst. 1 OZ) a nebo osoby dávající najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, popř. osoby, která se zaváže k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti

---

⁷⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁷⁹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1557.

⁸⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 413.

⁸¹ tamtéž.

zapotřebí (§ 2912 odst. 2 OZ). Pro posouzení správnosti jednání je tedy třeba dovodit určitý rozsah péče, se kterou musí každá osoba v soukromých vztazích jednat.⁸² Při tomto stanovení je třeba vycházet právě z ust. § 2912 OZ, které stanoví požadovanou úroveň chování, z níž lze dovodit, že za standard péče se považuje takové jednání, které lze očekávat za daných okolností od rozumné a uvažující osoby, která dbá zájmů nejen svých, ale i osob druhých.⁸³ Zde je třeba zmínit také ust. § 4 odst. 1 OZ, podle kterého se má za to, a každý může toto v právním styku očekávat, že „každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností“.

Zavinění odpovědného subjektu se musí vztahovat jak k protiprávnímu úkonu, tak k újmě jako následku onoho protiprávního úkonu, tak i k příčinné souvislosti mezi nimi.⁸⁴ Vzhledem k domněnce nedbalosti stanovené v ust. § 2911 OZ je logicky na škůdci, aby prokázal, že v daném případě nedbale nejednal.

---

⁸² ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁸³ tamtéž.

⁸⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 414.

2 ÚJMA A OBECNÝ ÚVOD K NÁHRADÁM PŘI ÚJMĚ NA ŽIVOTĚ A ZDRAVÍ

2.1 Újma

Občanský zákoník z roku 1964 užíval výhradně pojem škoda, a to zejména ve smyslu škody majetkové. Určitou výjimkou z tohoto pojetí byla „škoda na zdraví“. Současný občanský zákoník užívá namísto toho pojem újma, přičemž tato zahrnuje jak újmu majetkovou, neboli škodu, tak újmu nemajetkovou.⁸⁵ Ve smyslu ust. § 2894 odst. 2 OZ platí, že *„nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon“*.

Oproti předešlé právní úpravě v občanském zákoníku z roku 1964 doznal tak pojem škoda určité terminologické změny. Na rozdíl od dřívější právní úpravy, ve které zákonodárce užíval pojem škoda dosti nekonceptně, když jednou pod pojem škoda řadil jak újmu majetkovou, tak újmu nemajetkovou, a jindy tento pojem užíval pouze pro označení újmy na jmění, dochází s nynější právní úpravou ke zúžení tohoto pojmu. Škoda neboli újma majetková zahrnuje jakoukoliv újmu na majetku, zatímco nemajetková újma představuje újmu na čemkoliv jiném než na majetku. Byť občanský zákoník nevymezuje, co přesně považuje za újmu, můžeme za újmu obecně považovat jakoukoliv ztrátu, kterou osoba ve své sféře utrpí.⁸⁶ Ne každá újma je však právně relevantní. Újma je pojmem právním, a to zda vznikla je otázkou právního hodnocení, proto se za újmu ve smyslu soukromého práva považuje pouze taková ztráta, kterou utrpí osoba na právně chráněném statku či v právně chráněné sféře.⁸⁷

Nemajetková újma není na rozdíl od škody objektivně finančně kvantifikovatelná, jelikož spočívá v narušení osobního zájmu poškozeného, který nemá penězi vyjádřitelnou hodnotu.⁸⁸ Má-li se nemajetková újma odčinit, děje se tak

---

⁸⁵ VLKOVÁ, Jana. *Náhrada škody* [online]. 2014. [cit. 2016-8-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-skody-95359.html>>.

⁸⁶ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

⁸⁷ tamtéž.

⁸⁸ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1498.

poskytnutím zadostiučinění, které musí být přiměřené, přičemž požadavek přiměřenosti je obecný a musí být zohledněn v každém individuálním případě, ve kterém se rozhoduje o způsobu a rozsahu zadostiučinění.⁸⁹ Oproti tomu u náhrady škody je upřednostněna naturální restituce před restitucí reálnou, a škoda se tak nahrazuje v penězích až v případě, kdy naturální restituce není možná, či o to žádá poškozený. V takovém případě se pak hradí skutečná škoda a ušlý zisk. Tento přístup je opačný, než jak tomu bylo za dob platnosti předchozí právní úpravy obsažené v občanském zákoníku z roku 1964.

2.1.1 Újma na životě a zdraví

Osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv je chráněna a zákon stanoví prostředky k ochraně. Život a zdraví člověka patří bezpochyby mezi ty nejvýznamnější právní statky hodné ochrany. Ublížení na zdraví a usmrcení je ve své podstatě zvláštní formou nemajetkové újmy. Dřívější termín „škoda na zdraví“ je v současném občanském zákoníku nahrazen termínem „ublížení na zdraví“, což je koncepčně v souladu s pojetím celé právní úpravy po rekodifikaci, když tato daleko více dbá i na odškodnění nemajetkové újmy.⁹⁰

Ústavní základ ochrany života a zdraví člověka, potažmo tělesné a duševní integrity člověka, lze spatřovat zejména v čl. 7 Listiny základních práv a svobod vyhlášené usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, který stanoví nedotknutelnost osoby.

Soukromoprávní základ ochrany života a zdraví, coby dílčích hodnot tvořících osobnost člověka v právním smyslu, lze spatřovat zejména v ustanoveních části první, hlavy II., dílu druhého, oddílu 6. občanského zákoníku. Jak život, tak zdraví člověka je zařazeno do demonstrativního výčtu hodnot hodných ochrany v ust. § 81 odst. 2 OZ. Nelze však pominout ani ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) OZ, v němž je právo každého na ochranu života a zdraví postaveno jako jedna ze základních zásad, na které soukromé

---

⁸⁹ tamtéž.

⁹⁰ ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. 2015. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

právo spočívá. Bližší úprava ochrany tělesné a duševní integrity je rámci obecnější úpravy osobnosti člověka obsažena v pododdílu 3. Ustanovení tohoto pododdílu stanoví, že mimo případy stanovené zákonem nesmí být bez informovaného souhlasu osoby zasaženo do její integrity, přičemž jsou upraveny i bližší zákonné požadavky na takový souhlas.

Ustanovení § 82 odst. 1 OZ poskytuje základní prostředek ochrany práv člověka, jehož osobnost byla dotčena. Tímto základním prostředkem ochrany je možnost domáhat se, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. V souvislosti s újmou na přirozených právech může poškozenému vzniknout jak škoda, neboli újma majetková, tak újma nemajetková. Na základě ustanovení § 2956 OZ má škůdce povinnost nahradit obě tyto újmy, které způsobil, přičemž jako nemajetkovou újmu odčiní škůdce i způsobené duševní útrapy. Zatímco povinnost k náhradě škody nejčastěji vyplývá z ustanovení § 2910 OZ, když zásah do přirozeného práva člověka je zásahem do práva absolutního, tak povinnost odčinit imateriální újmu vyplývá právě z ust. § 2956 OZ.⁹¹ Pro případ zásahu do duševní a tělesné integrity člověka, při kterém dochází k ublížení na zdraví, je v ustanovení § 2958 OZ stanoven zákonný rámec pro poskytování náhrady za nemajetkovou újmu spojenou s takovým zásahem.⁹²

2.2 Obecný úvod k náhradám při újmě na životě a zdraví

Zatímco předchozí právní úprava připouštěla u náhrady nemajetkové újmy přiměřené zadostiučinění v penězích až v případě, kdy jiná náhrada nepostačovala, dle současného občanského zákoníku se na prvním místě preferuje právě náhrada peněžitá. V oblasti obecné náhrady škody je tomu naopak, a do popředí se dostalo uvedení do

---

⁹¹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1701.

⁹² ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

původního stavu před peněžitou náhradou, která může být přiznána jen není-li toto možné anebo žádá-li o to poškozený (§ 2951 OZ).⁹³

Hlava III, díl 1, oddíl 3, pododdíl 2 občanského zákoníku obsahuje ustanovení týkající se náhrady při újmě na přirozených právech člověka, které jsou chráněny ustanoveními části první občanského zákoníku. Konkrétně jde o ust. § 2956 až § 2968 OZ. Ve vztahu k ust. § 2894 odst. 2 OZ, ve kterém stojí, že „*Nebyla-li povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon.*“ jde právě zde o onen zvláštní případ, kdy zákon škůdci stanoví povinnost hradit i újmu nemajetkovou. Ostatně toto je uvedeno v ust. § 2956 OZ, kde stojí, že vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu vzniklou zásahem do přirozených práv vymezených obecnou částí občanského zákoníku, nahradí škodu i nemajetkovou újmu. Obecně se vychází ze zásady plné náhrady všech škod a nemateriální újmy a limity jsou stanoveny tam, kde jejich užití plyne z povahy věci.⁹⁴

Na tomto místě je třeba upozornit na ustanovení § 19 OZ, ze kterého vyplývá, že pouze člověk, tedy osoba fyzická je nositelem přirozených práv. Demonstrativní výčet přirozených práv člověka nalezneme v již výše zmíněném ust. § 81 odst. 2 OZ. V tomto výčtu je mimo života a zdraví člověka zmíněna též jeho důstojnost, jeho právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest a soukromí a projevy osobní povahy. Na základě ust. § 82 odst. 1 OZ má člověk, do jehož integrity bylo zasaženo, právo domáhat se především toho, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno, a dále i domáhat se odstranění následku neoprávněného zásahu. Tento základní prostředek ochrany je poté dále rozveden ustanoveními § 2894 odst. 2 a § 2956 OZ o pojetí nemajetkové újmy v rámci závazků z deliktů a o způsobu a rozsahu náhrady.⁹⁵

Ustanovení § 2956 OZ je svým způsobem asistenčním ustanovením, které nestanoví nic o tom, zda povinnost nahradit újmu existuje či nikoli, ale uplatní se až ve

---

⁹³ LOJDOVÁ, Evelyn; MALÝ, Lukáš. *Novinky v oblasti náhrady škody na zdraví dle NOZ* [online]. 2013. [cit. 2016-8-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novinky-v-oblasti-nahrady-skody-na-zdravi-dle-noz-92803.html>>.

⁹⁴ ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. 2015. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

⁹⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

chvíli, kdy jsou splněny všechny předpoklady pro vznik povinnosti újmu nahradit.⁹⁶ Účelem tohoto ustanovení je tedy zajistit, aby se poškozenému při porušení jeho přirozeného práva dostalo plné náhrady za jakoukoliv újmu, která mu vznikla.⁹⁷

Jako obecné pravidlo, které se může užít pro všechna dílčí oprávnění, je pojato případné zvýšení náhrady upravené v ust. § 2957 OZ.⁹⁸ Jde o okolnosti zvláštního zřetele hodné, které se bezpochyby mohou vyskytnout i u případů usmrcení či zvlášť závažného ublížení na zdraví. Zákon mezi tyto okolnosti řadí úmyslné způsobení újmy, způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinku zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem k jeho pohlaví, zdravotnímu stavu, etnickému původu, víře nebo jiným obdobně závažným důvodům. Rovněž zákon zmiňuje, že se vezme v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví.

Lze shrnout, že výčet případů, ve kterých je možné náhradu nemajetkové újmy přiznat, které budou detailněji popsány dále v textu práce, je oproti předchozí právní úpravě rozšířen, což svědčí závěru, že snahou zákonodárce bylo poskytnutí co nejširšího okruhu způsobů nahrazení nemajetkové újmy, která může poškozenému vzniknout.

---

⁹⁶ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1700.

⁹⁷ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1700 - 1701.

⁹⁸ ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. 2015. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

3 NÁHRADA NEMAJETKOVÉ ÚJMY

Nemajetková újma představuje protipól pojmu škoda neboli újma majetková. V případě nemajetkové újmy jde o nepříznivý dopad škodné události do jiných hodnot, než je jmění.⁹⁹ Podstatou náhrady nemajetkové újmy je kompenzace nepříznivých dopadů újmy do osobní sféry člověka. Oproti škodě není nemajetková újma způsobila objektivního finančního vyčíslení. Nemajetková újma se odčiňuje zadostiučiněním, které představuje určitou peněžitou částku (materiální satisfakci), jejíž účelem je přiměřené zmírnění utrpěné újmy.¹⁰⁰

Podmínky pro náhradu nemajetkové újmy se v jednotlivých jurisdikcích států kontinentální Evropy zásadně liší. Zatímco země s tradicí Code civil pojem škoda a imateriální újma v zásadě nerozlišují a oba tyto zásahy odškodňují na základě totožných ustanovení, země německé právní oblasti přistupují k této problematice opatrněji a oba pojmy od sebe striktně oddělují.¹⁰¹ Např. v rakouském právu dochází k restrikci odškodnění nemajetkové újmy jen na zákonem stanovené případy. Jestliže však došlo ke způsobení újmy z hrubé nedbalosti nebo úmyslně, přiznává se odškodnění vždy, a rakouské právo tak v podstatě obsahuje obdobnou generální klauzuli, jakou najdeme i v současném českém občanském zákoníku.¹⁰²

Základními ustanoveními občanského zákoníku pro náhradu nemajetkové újmy na zdraví jsou § 2958 OZ a § 2959 OZ. Prvně uvedené ustanovení dopadá na případy ublížení na zdraví a jeho smyslem je poskytnout peněžitou náhradu poškozenému za újmu na zdraví, kterou utrpěl. V pořadí druhé ustanovení dopadá na případy zvláště závažného ublížení na zdraví nebo usmrcení a jeho smyslem je nikoli kompenzace újmy té osobě, které bylo ublíženo na zdraví, ale odčinění duševních útrap sekundárním obětí, což jsou osoby od primárního poškozeného odlišné.

---

⁹⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 402.

¹⁰¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰² tamtéž.

Ustanovení § 2958 OZ řeší povinnost náhrady při porušení integrity osobnosti ve vztahu ke třem samostatně pojmenovaným nárokům.¹⁰³ Těmito nároky jsou vytrpěné bolesti, další nemajetkové újmy a ztížení společenského uplatnění. Zatímco první dva z těchto nároků nejsou nikterak blíže definovány, u ztížení společenského uplatnění se vyžaduje překážka lepší budoucnosti, která vznikla právě v důsledku poškození zdraví.

Vede se debata o tom, zda tyto tři nároky jsou ve své podstatě jen třemi složkami nároku jediného, či zda jde o tři samostatné nároky.¹⁰⁴ Význam takového rozlišení je zejména procesní, když tyto, jde-li o tři samostatné nároky, byť odvozené od stejné škodné události, mohou vznikat v odlišný okamžik, mohou být uplatněny nezávisle na sobě a nezávisle taky běží promlčecí lhůta pro každý z těchto nároků.¹⁰⁵ Soud s takovými nároky pak zachází samostatně a to ve všech ohledech včetně specifikace a vyčíslení jednotlivých nároků, vázanosti soudu návrhem, překážky litispence či *rei iudicatae*.¹⁰⁶ I s ohledem na individuální charakter těchto nároků je logičtější i praktičtější, aby s nimi bylo nakládáno jako s nároky samostatným.¹⁰⁷ Byť z judikatury vyplývá, že jde o tři relativně samostatné nároky, z nichž se skládá celkový nárok na náhradu újmy na zdraví.¹⁰⁸

3.1 Náhrada nemajetkové újmy poskytovaná primárním obětem při ublížení na zdraví

Stěžejním ustanovením občanského zákoníku týkající se náhrad nemajetkové újmy, které se přiznávají primárním obětem při ublížení na zdraví, je § 2958 OZ. Jednotlivé dílčí aspekty náhrad za nemajetkovou újmu, které mohou být přiznány primární oběti v souvislosti s ublížením na zdraví, budou rozebrány v následujících podkapitolách.

---

¹⁰³ tamtéž.

¹⁰⁴ tamtéž.

¹⁰⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰⁶ tamtéž.

¹⁰⁷ tamtéž.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005.

3.1.1 Bolestné

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je bolest „nepříjemná senzorická a emocionální zkušenost spojená s akutním nebo potenciálním poškozením tkání anebo je popisovaná výrazy takového poškození.“¹⁰⁹. Něco tak subjektivního jako je bolest je velmi složité objektivizovat. Ve své podstatě jde o neverifikovatelný smyslový vjem, který více než jiné vjemy je odvislý od osobní zkušenosti a závisí na momentálním psychickém rozpoložení v konkrétní situaci.¹¹⁰ Aspektů nebo druhů bolesti je spousta, mezi jinými můžeme zmínit např. bolest fyzickou, která je často i zjevná, viditelná. Dále je tu bolest emoční, která na rozdíl od bolesti fyzické viditelná není a je i tím pádem složitěji měřitelná. V neposlední řadě můžeme uvést i bolest sociální či spirituální. Faktem zůstává tvrzení, že není-li něco měřitelné, neznamená to, že to neexistuje.

Legální definice bolesti byla obsažena v ustanovení § 2 odst. 1 část věty za středníkem derogované náhradové vyhlášky, kde bylo uvedeno, že za bolest se považuje každé tělesné a duševní strádání způsobené škodou na zdraví osobě, která tuto škodu utrpěla. Jelikož však současná právní úprava definici bolesti neobsahuje, nelze než vycházet z významu, který tomuto pojmu přisoudila ustálená soudní praxe. Co se týče okamžiku vzniku bolesti způsobené samotnou újmou na zdraví, může být tento odlišný od okamžiku vzniku bolesti, která je vyvolaná až léčením vzniklé újmy, či od okamžiku vzniku bolesti, která byla způsobena teprve následně odstraňováním následků utrpěného poškození zdraví.¹¹¹

Smyslem náhrady za bolest je kromě odškodnění samotného utrpení duševního a tělesného rázu, i odškodnění určitých průvodních stavů souvisejících s bolestí, jako je počáteční diskomfort, stres a další obtíže se způsobenou újmou na zdraví související.¹¹² Případné další obtíže, jejichž míra je excesivní tím, že překračuje obvyklou zátěž

---

¹⁰⁹ DUČAIOVÁ, Jarmila. *Etika bolesti a utrpení* [online]. 2011. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/etika-bolesti-a-utrpeni-460967>>.

¹¹⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005.

¹¹² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

poškozeného při podrobení se omezením plynoucím z léčby, představují jinou nemajetkovou újmu ve smyslu ustanovení § 2958 OZ.¹¹³

3.1.2 Ztížení společenského uplatnění

Náhrada za ztížení společenského uplatnění má pokrývat útrapy spojené s přetrvávajícím narušením tělesné integrity, ztrátu životních příležitostí a možností, ztrátu schopností a obtíže a nepohodlí spojené s překonáváním zdravotních následků.¹¹⁴ Zjednodušeně řečeno, náhrada za ztížení společenského uplatnění se poskytuje za trvalé následky vyvolané újmou na zdraví, které nepříznivě ovlivňují možnosti poškozeného uplatnit se v dalším životě a ve společnosti.¹¹⁵ Ve své podstatě jde o ztrátu příležitosti zapojit se do rozličných sfér společenského života, a to v důsledku přetrvávajících zdravotních omezení.

Podle ustanovení § 3 derogované náhradové vyhlášky měla tato náhrada odčinit následky škody na zdraví, které byly trvalého rázu a měly prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a dalších společenských potřeb.¹¹⁶ Nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného ve výkonu jeho dosavadního povolání či přípravy na něj, vliv na možnost dalšího vzdělávání či uplatnění se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to vše s ohledem na věk poškozeného v době kdy k újmě na zdraví došlo.¹¹⁷ Odškodnění nemajetkové újmy spočívající v náhradě za ztížení společenského uplatnění tak mělo být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji s ohledem na rozsah omezení možností poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti.¹¹⁸

Dle díkce současné zákonné úpravy je tento nárok podmíněn překážkou lepší budoucnosti, která je způsobena poškozením zdraví. Cestou, která by do smysluplnějšího kontextu zasadila požadavek překážky lepší budoucnosti, by mohlo být širší pojetí dalších nemajetkových újem tak, že by bylo možné již do této kategorie

---

¹¹³ tamtéž.

¹¹⁴ tamtéž.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005.

¹¹⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹¹⁷ tamtéž.

¹¹⁸ tamtéž.

zahrnout trvalé následky na zdraví, omezující či vyřazující poškozeného z různých sfér společenského života.¹¹⁹ Ztížení společenského uplatnění by tak mohlo být spíše podkategorií nastupující u závažnějších následků, které přinášejí překážku skutečně předpokládaného kariérního vzestupu.¹²⁰

V případě, kdy poškození zdraví má vliv na výkon povolání se případné snížení výdělku nahrazuje v rámci náhrady za újmu majetkovou, konkrétně v rámci náhrady za ztrátu na výdělku. Naopak v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění se odškodňuje omezení možnosti seberealizace a společenského uplatnění v návaznosti na výkon povolání bez přímé souvislosti s výší výdělku.¹²¹ Následky spočívající ve ztrátě možnosti poškozeného dále se vzdělávat a v důsledku takto zvýšené kvalifikace i možnost dosahovat vyšších příjmů, se taktéž odškodňuje v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění.¹²²

Smyslem náhrady za ztížení společenského uplatnění je stejně jako u náhrady za bolestné nikoliv odčinění vzniklé nemajetkové újmy, jelikož tato je ze své podstaty neodčinitelná, ale poskytnutí finančních prostředků, které poškozenému mohou pomoci zmírnit jeho strádání tím, že si za ně může opatřit požitky náhradní.

3.1.3 Další nemajetkové újmy

Vedle výše uvedených nároků náhrady za bolest a náhrady za ztížení společenského uplatnění, které jsou poměrně jasně vydefinovány soudní praxí i literaturou, jeví se pojem dalších nemajetkových újem jako dosti neurčitý a dosud jasně nevymezený.¹²³ Nelze než chápat tento nárok jako určitou zbytkovou kategorii, do které spadají ostatní újmy spojené s ublížením na zdraví v důsledku zásahu do integrity člověka, které nelze zařadit ani do jednoho ze dvou výše uvedených nároků. Může tedy jít o nepříznivé dopady do sféry poškozeného, které nejsou bolestivé a které nemají trvalý charakter. Zejména může jít o různá dočasná omezení v dosavadních aktivitách,

---

¹¹⁹ tamtéž.

¹²⁰ tamtéž.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. Cdo 1988/2005.

¹²² tamtéž.

¹²³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

kterými jsou např. různé diety, fixace končetiny či další omezení v běžném životě na přechodnou dobu, které jsou však vnímány natolik intenzivně, že je namístě je odškodnit.¹²⁴ Bez větších pochyb sem spadají i duševní útrapy způsobené samotnému primárnímu poškozenému.

3.1.4 Stanovení výše náhrady

Jak již bylo uvedeno v úvodu práce, s přijetím občanského zákoníku došlo zároveň k derogaci náhradové vyhlášky č. 440/2001 Sb., na základě které se za dob platnosti původní právní úpravy stanovala výše, ve které se poskytovala náhrada za bolestné a ztížení společenského uplatnění při poškození zdraví. Princip odškodňování dle náhradové vyhlášky byl takový, že každé poškození zdraví bylo v lékařském posudku ohodnoceno určitým počtem bodů na základě příloh k náhradové vyhlášce a celkový počet bodů se následně vynásobil hodnotou jednoho bodu, která byla náhradovou vyhláškou stanovena na 120,- Kč.

Dle slov zákonodárce obsažených v důvodové zprávě k občanskému zákoníku zde byla potřeba oprostít soudní praxi od domnělého vlivu moci výkonné, která prostřednictvím pravidel obsažených právě v derogované náhradové vyhlášce nepřipustně limitovala soudy v možnosti přiznat spravedlivou a dostatečnou náhradu zejména za závažné trvalé zdravotní následky.¹²⁵ Tuto úvahu však nelze považovat za zcela přesnou bez dalšího, jelikož soudce měl při rozhodování o výši náhrady možnost tuto zvýšit nad rámec bodového ohodnocení a ona vyhláška ho v tomto ohledu limitovala pouze přísně formulovanými podmínkami pro takové mimořádné zvýšení.¹²⁶ Je však pravdou, že v praxi se soudy od stanovené výše odškodnění odchylovaly jen zřídka a když, tak většinou pouze minimálně.¹²⁷

Současná zákonná úprava náhrady nemajetkové újmy stojí na zásadě plného vyvážení utrpěné újmy. Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku se s novou právní úpravou opouští myšlenka, že by zákon či dokonce podzákonný právní předpis

---

¹²⁴ tamtéž.

¹²⁵ tamtéž.

¹²⁶ tamtéž.

¹²⁷ LOJDOVÁ, Evelyn; MALÝ, Lukáš. *Novinky v oblasti náhrady škody na zdraví dle NOZ* [online]. 2013. [cit. 2016-8-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novinky-v-oblasti-nahrady-skody-na-zdravi-dle-noz-92803.html>>.

měl a priori stanovit sazebník výše náhrad, aby se tak zjednodušilo rozhodování soudů. Dále důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že je nemyslitelné, aby zákonodárná moc, nebo dokonce moc výkonná, měla v působnosti ovlivňování rozhodnutí soudu v individuálním případě.¹²⁸ S novou právní úpravou dochází k odmítnutí legislativních snah o nivelizaci soukromého života, jelikož tento je nekonečně variabilní a snaha o jeho nivelizaci v záležitostech tak individuálních jako jsou bolest, důsledky újmy na zdraví pro další budoucnost postiženého nebo ztráta blízkého člověka, není důvodná.¹²⁹ Odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě náleží toliko do rukou soudce a snaha o nivelizaci soukromého života v jeho rozmanitostech nevyvolává nic, než rigor neberoucí v potaz individualitu konkrétních jednotlivých případů.¹³⁰

Vypořádat se s tímto záměrem zákonodárce nebylo v praxi vůbec jednoduché. Než se vytvoří rozhodovací praxe soudů, která stanoví, jaké odškodnění lze považovat za plně vyvažující utrpěnou újmu či za odškodnění spravedlivé, bude trvat ještě několik let. A i tato praxe musí vycházet z určitých základů, o které se může opřít. Na tomto místě nelze opomenout zásadu legitimního očekávání a předvídatelnosti soudního rozhodnutí vyjádřenou v ustanoví § 13 OZ.

S ohledem na to, že zdraví je natolik cennou hodnotou, lze vůbec polemizovat o možnosti „plného odčinění újmy“. Minimálně by zřejmě takové odčinění stálo mimo reálné finanční možnosti většinového vzorku společnosti.¹³¹ Účelem stanovení výše náhrady nemajetkové újmy je stanovení částky, která je v praxi odškodnitelná. Je třeba uvést, že hlavní funkcí náhrady nemajetkové újmy je funkce kompenzační, nikoli reparační. Tedy účelem takové náhrady není napravit či nahradit vzniklou újmu, nýbrž ji zmírnit neboli kompenzovat.

Nelze-li vzniklou újmu plně odčinit, stanoví se náhrada podle zásad slušnosti. Stejně jako požadavek plně vyvažující náhrady, ani zásady slušnosti nejsou

---

¹²⁸ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 577. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹²⁹ tamtéž.

¹³⁰ tamtéž.

¹³¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

zákonodárcem nikterak blíže definovány. Jelikož zásady slušnosti nejsou v pluralitní společnosti jednotné, je otázkou, co má slušnost v tomto kontextu vyjadřovat a zda je vůbec zobecnitelná.

Nesmí zůstat opomenut ani fakt, že na základě derogované náhradové vyhlášky bylo vyřešeno i mnoho sporů mimosoudně, jelikož bylo možné na základě lékařského posudku, který obsahoval bodové ohodnocení vcelku snadno spočítat náhradu, která by s velkou pravděpodobností byla přiznána i v případě, kdy by spor byl řešen před soudem. Se současnou zákonnou úpravou plné či spravedlivé náhrady nelze než mít za to, že většina sporů by skončila právě před soudem, jelikož tato neposkytuje žádná bližší kritéria, ze kterých by se při mimosoudním řešení sporů dalo vycházet.

Lze se domnívat, že soud vycházející při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy pouze z dikce zákona, konkrétně tedy z dikce ustanovení § 2958 OZ, nebude z objektivních důvodů schopen dostat požadavku ustanovení § 13 OZ, podle nějž *každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který byl již rozhodnut, a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.*¹³²

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku nevyklučuje, aby si soudní praxe sama vytvořila určitá pravidla či kritéria, kterými vyeliminuje dopady vágního ustanovení zákona na rozhodování o náhradách za nemajetkovou újmu při ublížení na zdraví.¹³³ K tomuto kroku tak bylo přistoupeno celkem záhy a Nejvyšší soud České republiky ve spolupráci se Společností medicínského práva a zástupci odborné veřejnosti vytvořil pomůcku, která nemaje charakter právní předpisu není právně závazná, ale stanoví podpůrná kritéria pro odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění.

3.1.5 Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví

---

¹³² tamtéž.

¹³³ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 577. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

Ustanovení § 2958 OZ stojí, jak již bylo několikrát uvedeno, na zásadě plného odčinění utrpěné nemajetkové újmy na zdraví, potažmo odčinění takové újmy dle zásad slušnosti. S ohledem na fakt, že zákonodárce derogoval právní předpis stavující kritéria pro určování výše náhrady nemajetkové újmy na zdraví, aniž by ho nahradil jakýmkoliv bližšími pravidly, ze kterých by se při stanovování výše náhrad nemajetkových újem na zdraví mělo nebo dalo vycházet, došlo k vytvoření Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví dle § 2958 OZ (dále jen „Metodika“). Byla vytvořena ve spolupráci s odbornou veřejností a vzata na vědomí občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu dne 12. 3. 2014. Zhruba o měsíc později byla zveřejněna na internetových stránkách Nejvyššího soudu¹³⁴ a pod sp. zn. Rc 63/14 byla též publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Metodika Nejvyššího je tedy ve své podstatě určitou ekvivalentní náhradou za zrušenou náhradovou vyhlášku s tím rozdílem, že je dílem moci soudní, nikoliv moci výkonné.

Jelikož zákonná úprava postrádá jakýchkoliv bližších pravidel či kritérií pro stanovení výše náhrady, bylo třeba v zájmu zachování zásady legitimního očekávání a jednotné rozhodovací praxe ve smyslu ust. § 13 OZ, přijít s určitým kvalifikačním rámcem, ze kterého by bylo možné při rozhodování o náhradách vycházet. Samotná Metodika stanoví dostatečně strukturovaný podklad při ponechání prostoru pro zohlednění individuálních aspektů každého jednotlivého případu.

Jak již bylo uvedeno výše, byť Metodika není právně závazným dokumentem, minimálně do začátku, než se vytvoří určitá ustálená rozhodovací praxe soudů, je více než vhodné, aby dle ní soudy postupovaly právě v zájmu již zmíněného jednotného rozhodování. Můžeme ji tedy chápat jako určité pragmaticky užitečné přechodné řešení, které má působit silou své argumentace. Je založena na odborně fundovaném a řádně odůvodněném základu a má ambice se stát uceleným podkladem pro celou škálu újem a poškození podřaditelných pod pojem bolesti a ztížení společenského uplatnění.¹³⁵

---

¹³⁴ Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

¹³⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

Ne u všech se však tato snaha Nejvyššího soudu setkala s pozitivním přijetím. Zazněly i argumenty, že toto celé popírá úmysl zákonodárce, kterým bylo zrušení „tabulkového hodnocení“ a právě proto zákonodárce přistoupil k derogaci náhradové vyhlášky. Na tomto místě je dobré zopakovat, že Metodika není právně závazná a rozhodování zůstává toliko jen a pouze v rukou soudce, pro kterého může ona Metodika sloužit jako pouhé vodítko či pomůcka při rozhodování. Nabízí se však otázka, do jaké míry je vlastně nezávazná v praxi. Do jaké míry bude Nejvyšší soud akceptovat rozhodování nižších soudů, které nebudou vycházet ze zásad a kritérií stanovených onou Metodikou.

Nelze pochybovat o materiální legitimitě Metodiky. Nelze totiž vyloučit, že by bez ní v praxi nedocházelo k libovůli v rozhodování a následkem by bylo nepřehledné a nepředvídatelné rozhodování soudů. Dá se více než předpokládat, že bez Metodiky by v rozhodování panoval určitý chaos. Jako problém se možná může jevit její formální pojetí. Právní základ Metodiky je možné kromě ustanovení § 13 OZ, které stanoví zásadu legitimního očekávání a jednotnosti soudního rozhodování, spatřovat i v samotné důvodové zprávě k občanskému zákoníku, která určité nuance směrem k něčemu jako je Metodika obsahuje. Viz *„Pocitují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno.“*¹³⁶.

Zásadní formální změnou oproti derogované náhradové vyhlášce je to, že Metodika je dílem moci soudní, zatímco náhradová vyhláška jako podzákoný právní předpis byla v gesci Ministerstva zdravotnictví, a tedy orgánu moci výkonné, který je významným hráčem na trhu poskytování zdravotních služeb. Dříve tedy bylo možné v tomto ohledu spatřovat určitý střet zájmů, který však u Metodiky nepřipadá v úvahu, jelikož jde toliko o dílo samotné moci soudní, které bylo vypracováno ve spolupráci se zástupci odborné veřejnosti.

Je zřejmé, že jak při poskytování náhrady za bolest, tak za ztížení společenského uplatnění je třeba takovou újmu vždy hodnotit až s určitým časovým odstupem. Z logických důvodů tak Metodika převzala předchozí praxi v tom smyslu, že

---

¹³⁶ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 577. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

k hodnocení trvalých následků, které jsou rozhodné pro přiznání náhrady za ztížení společenského uplatnění zásadní, se přistupuje teprve ve chvíli, kdy se zdravotní stav osoby poškozené relativně ustálí, což se zpravidla děje po uplynutí doby jednoho roku, v určitých případech doby dvou let.¹³⁷ Hodnocení bolesti je třeba provádět nejdříve v době, kdy se bolestivé stavy stabilizovaly.

System odškodňování bolestného dle Metodiky se prakticky od systému odškodňování bolestného dle derogované náhradové vyhlášky neliší. Metodika tak v podstatě přebírá tzv. etiologický přístup spočívající v klasifikaci jednotlivých bolestivých stavů podle postižení konkrétních částí těla či orgánů a vyjadřujících míru bolesti jako tělesného či duševního strádání v souvislosti se zásahem do zdraví.¹³⁸ Jednotlivé bolestivé stavy jsou ohodnoceny určitou bodovou hodnotou a pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu. Bodové ohodnocení zahrnuje tzv. bolest v širším smyslu, kdy vedle samotného bolestivého stavu je zohledněna též určitá míra nepohodlí, stresu či jiných obtíží spojených s újmou na zdraví.¹³⁹ Co se týče samotného posudku, ve kterém je bodové ohodnocení újmy na zdraví poškozeného stanoveno, tento již nebude muset být zpracován ošetřujícím lékařem poškozeného, nýbrž bude předmětem činnosti znalců z oboru zdravotnictví.¹⁴⁰

Rozdíl oproti dřívější právní úpravě lze spatřovat v hodnotě jednoho bodu, kterou se celkový počet bodů ve finále násobí. Zatímco dle náhradové vyhlášky byla tato hodnota pevná a byla stanovena na 120,- Kč, hodnota bodu dle Metodiky je stanovena jako 1% hrubé měsíční nominální mzdy v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž nárok vznikl¹⁴¹. To znamená, že zatímco

---

¹³⁷ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví popáté a naposledy – přehled „externích“ změn metodiky* [online]. 2015. [cit. 2016-8-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-popate-a-naposledy-prehled-externich-zmen-metodiky-98535.html>>.

¹³⁸ MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. 2014. [cit. 2016-8-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

¹³⁹ tamtéž.

¹⁴⁰ tamtéž.

¹⁴¹ Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. Praha: nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%)>

jeden bod pro bolest vzniklou v roce 2015 má hodnotu 256,86 Kč, vycházejí z průměrné hrubé měsíční mzdy v roce 2014, která byla 25.686,- Kč¹⁴², pro bolest vzniklou v roce 2016 má tento bod hodnotu 264,67 Kč, vycházejí z průměrné hrubé měsíční mzdy v roce 2015, která byla 26.467,- Kč¹⁴³. Vznik bolesti se váže k akutní fázi bolestivého stavu s tím, že výši nároku lze vyčíslit až v době stabilizace bolesti, jak bylo již výše uvedeno.¹⁴⁴ Bolest může vznikat jak při samotném ublížení na zdraví, tak při následném léčení či při odstraňování následků utrpěné újmy.¹⁴⁵

Hodnotí se každý bolestivý stav samostatně a pro zjištění výsledné hodnoty se body za jednotlivé bolestivé stavy a v jejich rámci i za jednotlivé položky sčítají. Přičemž tam, kde to není pojmově vyloučeno, funkční či anatomická ztráta orgánu či končetiny nepředstavuje horní limit, který by nemohl být přesažen například v případě mnohočetného poranění, u kterého je bolest intenzivnější a léčení náročnější, než je tomu v případě odnětí končetiny nebo orgánu.¹⁴⁶

V závislosti na komplikovanosti léčby může být výše náhrady ještě upravena (zvýšena). Metodika rozlišuje 4 stupně komplikací (jsou-li v příčinné souvislosti se škodnou událostí), k nimž přiřazuje procentní hodnotu, o kterou může být přiznaná náhrada zvýšena. Komplikace lehká, při které je možno zvýšit přiznanou náhradu do 5% je taková, která vyžaduje krátkodobou léčbu, neprodlouží léčbu pro základní diagnózu a nemá prokazatelný vliv na celkový stav.¹⁴⁷ Druhá v pořadí je komplikace středně závažná, u které je možné zvýšit náhradu až o 10%. Taková komplikace vyžaduje dlouhodobou léčbu nebo další operaci, může prodloužit léčbu pro základní

20-%20Preamble%20-%20Sb%20C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%20C3%ADrka.pdf>.

¹⁴² Český statistický úřad. *Průměrné mzdy – 4. Čtvrtletí 2014* [online]. [cit. 2016-8-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

¹⁴³ Český statistický úřad. *Průměrné mzdy – 4. Čtvrtletí 2015* [online]. [cit. 2016-8-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2015>>.

¹⁴⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁴⁵ tamtéž.

¹⁴⁶ tamtéž.

¹⁴⁷ Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preamble* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW:

<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%20C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%20C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%20C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preamble%20-%20Sb%20C3%ADrka.pdf)>.

diagnózu nebo vyžaduje další operace.¹⁴⁸ Komplikace závažná, při které je možné navýšit příznávanou náhradu až o 15% je taková, která v akutní fázi prudce zhorší zdravotní stav, vyžaduje místní nebo celkovou intenzivní léčbu či více reoperací.¹⁴⁹ Čtvrtou a nejméně závažnější je komplikace těžká, možnost zvýšení náhrady je až o 20% a jde o komplikaci, která přechodně ohrožuje život, závažně ohrožuje zdraví a jde o komplikaci celkového charakteru.¹⁵⁰ Příkladem takové komplikace může být orgánové selhání.

Nicméně i přes výše uvedené zvýšení hodnoty jednoho bodu a částečně i zvýšení počtu bodů u jednotlivých bolestivých stavů, i jsou nadále výsledné částky za bolestné často velmi nedostatečné.¹⁵¹ Například náhrada za bolest u zlomeniny žebra vychází na zhruba 5.000,- Kč, zlomenina stehna pak na zhruba 38.000,- Kč a zhmoždění krční míchy na nějakých 63.000,- Kč.¹⁵² Je třeba vzít v úvahu fakt, že většina újem na zdraví nebude mít trvalé následky, poškození tedy nedosáhnou na odškodnění za ztížení společenského uplatnění, a kompenzace bolesti bude představovat jedinou náhradu nemajetkové újmy při ublížení na zdraví.¹⁵³

Zásadní posun Metodiky oproti derogované náhradové vyhlášce lze spatřovat v systému stanovování náhrad za ztížení společenského uplatnění, kde je zaveden zcela nový systém, neboť ten dosavadní nebral příliš zřetel na vymezení důsledků pro život poškozeného. Systém zavedený Metodikou vychází z identifikace rozsahu postižení, resp. omezení, z pohledu všech oblastí lidského života, v nichž pro trvalé zdravotní následky dochází buď k omezení nebo úplnému vyřazení z možnosti se společensky uplatnit.¹⁵⁴ Jako katalog oblastí lidského života užívá Metodika modifikovanou Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, disability a zdraví Světové zdravotnické

---

¹⁴⁸ tamtéž.

¹⁴⁹ tamtéž.

¹⁵⁰ tamtéž.

¹⁵¹ MALÍŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. 2014. [cit. 2016-8-19] Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

¹⁵² tamtéž.

¹⁵³ tamtéž.

¹⁵⁴ tamtéž.

organizace¹⁵⁵ (dále jen „MKF“). Jedná se o celosvětově uznávanou systematiku trvalých zdravotních újem, vycházející z roztrídění postižení podle tělesných struktur a funkcí, jdoucí však důsledněji do vystižení dopadů těchto újem na schopnosti poškozeného vykonávat běžné životní aktivity.¹⁵⁶ Velkou výhodou MKF je propracovaná struktura a důraz na určení stupně omezení funkčních schopností postiženého, a to s přihlédnutím k jeho osobním poměrům tak, aby bylo zohledněno zhoršení oproti předchozímu stavu.¹⁵⁷ Tento systém vylučuje duplicitní započtení jednoho a téhož postižení pod různými položkami, jako se tomu dělo dříve při určování náhrady dle derogované náhradové vyhlášky. Zároveň MKF každému funkčnímu postižení přiřazuje určitý stupeň závažnosti a tím vystihuje celkový rozsah postižení.¹⁵⁸ Konkrétně je pro účely Metodiky užitá část 3. MKF, která se nazývá „Aktivity a participace“. Jednotlivé aktivity a participace jsou pak rozděleny do devíti kapitol, kterými jsou např. Učení se a aplikace znalostí, Komunikace, Péče o sebe atd.

Stejně jako tomu bylo u bolesti, i ztížení společenského uplatnění je chápáno v tzv. širším smyslu. Vedle samotné překážky lepší budoucnosti je tak v rámci základní náhrady odčiněna též morální újma vzniklá v důsledku zásahu do tělesné integrity, dále frustrace z trvalého poškození či ztráty orgánu, a v neposlední řadě i stres a vypětí z překonávání nastalých obtíží a ztráty životních příležitostí a možností.¹⁵⁹ Stejně jako v případě posuzování bolestného, i zde je přenesena povinnost vypracovat posudek z ošetřujícího lékaře na znalce z oboru zdravotnictví, oblasti odškodňování nemateriálních újem na zdraví.

Na rozdíl od dřívější právní úpravy, dle které se stupeň postižení vyjadřoval součtem bodových ohodnocení jednotlivých diagnóz, nynější systém vyjadřuje ztrátu životních příležitostí procentuální hodnotou pro jednotlivé položky v devíti oblastech

---

¹⁵⁵ PFEIFFER, Jan; ŠVESTKOVÁ, Olga. *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví* [online]. Praha: Grada Publishing a. s. ISBN: 978-80-247-1587-2. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf>.

¹⁵⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁵⁷ tamtéž.

¹⁵⁸ tamtéž.

¹⁵⁹ MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. 2014. [cit. 2016-8-19] Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

společenského zapojení, což při vhodném matematickém zpracování umožňuje zjistit i výsledné procentní omezení poškozeného ve všech oblastech společenského života.¹⁶⁰ Jinými slovy, stupeň závažnosti posuzovaného trvalého zdravotního postižení se vyjadřuje procentní hodnotou odpovídající ztrátě životních příležitostí, resp. „lepší budoucnosti“ pro jednotlivé aktivity a participace v devíti oblastech společenského zapojení, odpovídajících výše zmíněným 9 kapitolám, přičemž u každé aktivity či participace se stav poškozeného hodnotí ve dvou kategoriích, tzv. kvalifikátorech, kterými jsou kapacita a výkon.¹⁶¹ Při posuzování celkové ztráty potenciálu poškozeného se jeho snížení porovnává se stavem před úrazem, nikoliv tedy nutně se stavem zdravého člověka, a kapacitou se v tomto kontextu rozumí aktuální schopnost poškozeného provést určitou činnost bez kompenzačních pomůcek. Naopak jako výkon chápeme provedení určité činnosti za použití standardně dostupných kompenzačních pomůcek, a proto tedy může být výkon ve výsledku ohodnocen nižší procentuální hodnotou než kapacita (v takovém případě se pak při hodnocení konkrétní aktivity či participace užije aritmetický průměr obou kvalifikátorů).¹⁶²

Kapacita i výkon se primárně hodnotí pomocí pěti stupňové stupnice, kdy stupeň 0 znamená žádnou obtíž (omezení v rozmezí 0 – 4%), stupeň 1 lehkou obtíž (omezení v rozmezí 5 – 24%), stupeň 2 středně těžkou obtíž (omezení v rozmezí 25 – 49%), stupeň 3 těžkou obtíž (omezení v rozmezí 50 – 95%) a konečně stupeň 4 úplnou obtíž (s omezením v rozmezí 96 – 100%).¹⁶³ Pro účely matematického výpočtu se vychází buď z přesně stanovené procentní hodnoty nebo z průměrné hodnoty rozmezí stanoveného konkrétním stupněm, s výjimkou stupně 0, kde se přiřazuje 0% a stupně 4, kde se počítá s hodnotou 100%. Na základě matematického zpracování se dojde k výslednému procentnímu omezení poškozeného ve všech oblastech společenského uplatnění. V principu lze říci, že za 100% by bylo považováno úplné vyřazení poškozeného ze všech sfér společenského života (tj. plná ztráta kognitivních a pohybových funkcí, úplná ztráta

---

¹⁶⁰ tamtéž.

¹⁶¹ tamtéž.

¹⁶² tamtéž.

¹⁶³ Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): C. Aktivity a participace* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

schopnosti sebeobsluhy, plná ztráta jakéhokoliv zapojení se do společenských aktivit atd.).¹⁶⁴

Vedle odborného zařazení újmy tak tento systém zohledňuje i zdravotní újmě přiřazený rozsah postižení (omezení) jednak ve vztahu k obvyklému poškozenému, a to zejména z pohledu všech představitelných stránek lidského života, tj. všech oblastí, v nichž dochází k omezení či dokonce až k úplnému vyřazení z možnosti se jakkoli uplatnit a naplnit tak podmínku „lepší budoucnosti“, ale taktéž s přihlédnutím k individuálním rozdílům každého jednotlivého případu.¹⁶⁵ Rozsah omezení (vyřazení), který se dle Metodiky vyjadřuje procentuální hodnotou, odstraňuje výkladové potíže, jimiž derogovaná náhradová vyhláška trpěla jednak v otázce kumulace některých položek, ale i při mimořádném zvyšování náhrad rozhodnutím soudu.¹⁶⁶

K hodnocení trvalých následků by se v praxi mělo přistupovat až poté, co se zdravotní stav poškozeného po úrazu, nemoci nebo jiném poškození zdraví alespoň relativně ustálí. Jak plyne z judikatury, lze stav považovat za ustálený po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození.¹⁶⁷ Jen s obtížemi je možné určit obecnou dobu potřebnou k ustálení zdravotního stavu. V některých případech toto může trvat jeden rok, ale v jiných lze uvažovat i o době delší, např. až dva roky.¹⁶⁸ Takový postup je významný zejména z toho důvodu, že teprve až se stav poškozeného ustálí, je možné posoudit, jaký má změněný (zhoršený) zdravotní stav poškozeného prokazatelně nepříznivé důsledky pro jeho životní úkony, uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů.¹⁶⁹

Systém určení výše náhrady za ztížení společenského uplatnění vychází z tzv. základní rámcové částky, která odpovídá pomyslné hodnotě zmařeného, byť neukončeného života člověka, který je v plném rozsahu (100%) vyřazen ze všech sfér

---

¹⁶⁴ MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. 2014. [cit. 2016-8-19] Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

¹⁶⁵ tamtéž.

¹⁶⁶ tamtéž.

¹⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 21 Cdo 149/2009.

¹⁶⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 642/2003.

společenského života. Tato by se měla pohybovat někde okolo 10.000.000,- Kč, a aby nemusela být v budoucnu opakovaně revidována a přitom reflektovala ekonomický vývoj, byla stanovena na 400 násobek průměrné hrubé měsíční mzdy. V roce 2015 tomuto tedy odpovídala částka 10.274.400,- Kč, zatímco v roce 2016 se „hodnota života zdravého člověka zvýšila“ o 344.000,- Kč na 10.586.800,- Kč.

Část základní rámcové částky odpovídající procentní hodnotě zjištěnému stupni omezení (vyřazení) představuje základní ohodnocení náhrady nemateriální újmy při trvalých zdravotních následcích. Zároveň je proporcionálním vyjádřením ztráty průměrného potenciálu pro určitý typ postižení.¹⁷⁰ Individuální přístup a zohlednění specifik každého jednotlivého případu předpokládá, že takto zjištěná částka základního ohodnocení může být modifikována na základě výjimečných okolností na straně poškozeného, např. jeho věkem nebo ztrátou skutečně výjimečně lepší budoucnosti.¹⁷¹ S ohledem na to, že vrcholu sil i intenzity společenského zapojení dosahuje člověk obvykle mezi 45. a 55. rokem života, je na místě základní částku přiměřeně zvýšit, popř. snížit vzhledem k věku, ve kterém trvalé následky nastanou. Stane-li se tak ve věku od 0 do 24 let, přichází v úvahu navýšení až o 35%, naproti tomu nastanou-li trvalé následky po dovršení 70. roku života, lze náhradu přiměřeně snížit až o 20%.¹⁷² Mimo kritéria věku by měl soud vzít v úvahu i případné významnější zapojení poškozeného do společenských aktivit před vznikem újmy, na základě kterého je možné základní náhradu zvýšit až o 30% při zcela mimořádném zapojení nebo naopak snížit až o 20% nebylo-li zapojení poškozeného prakticky žádné.¹⁷³

Mimo to je možné částku náhrady navýšit i s ohledem na výjimečné okolnosti uvedené v ustanovení § 2957 OZ, když toto je zcela ponecháno na úvaze soudu s jediným doporučením, aby po celkovém výsledném zvýšení nepřesahovala náhrada

---

¹⁷⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁷¹ tamtéž.

¹⁷² Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW:

<[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

¹⁷³ tamtéž.

dvojnásobek základní částky.¹⁷⁴ Smyslem tohoto doporučení je nikoliv omezení možnosti individuálního posouzení jednotlivého případu, ale snaha eliminovat libovůli a přispět tak ke sjednocení rozhodovací praxe soudů a tím i k naplnění požadavku ust. § 13 OZ aby v obdobných případech bylo poskytováno srovnatelné odškodnění.¹⁷⁵

Byť lze Metodiku v části náhrad za ztížení společenského uplatnění hodnotit převážně jako pozitivní krok vpřed oproti úpravě obsažené v náhradové vyhlášce, i zde lze však spatřovat určité nedostatky, se kterými by bylo dobré se v budoucnu vypořádat. Za zásadní nedostatek je považováno zejména stanovení konkrétní váhy jednotlivých stránek lidského života, ve kterých je poškozený v důsledku újmy na zdraví omezen.¹⁷⁶ V současné době je dle názoru Nejvyššího soudu váha všech omezení stejná. Naopak náhrady za bolest dle Metodiky se i nadále jeví jako nedostatečné a bylo by vhodné, aby po konzultaci s odbornými lékařskými společnostmi došlo k násobnému navýšení počtu bodů za jednotlivé bolestivé stavy.¹⁷⁷

3.2 Náhrada nemajetkové poskytovaná sekundárním obětí při ublížení na zdraví a usmrcení

Ustálená judikatura z doby před 1. 1. 2014 vycházela ze závěru, který byl formulovaný již v 70. letech 20. století, a sice, že „*příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou újmou nelze dovodit ze skutečnosti, která je již sama následkem. Tak je tomu např. tehdy, utrpěl-li někdo újmu v důsledku reakce (šoku) na zprávu o smrtelném úrazu jiné osoby, který škůdce způsobil*“¹⁷⁸ Jinými slovy jde o to, že následek bylo možné vyvozovat pouze z protiprávního jednání, nikoli z jiného následku. Tento názor Nejvyššího soudu ČR byl opakovaně potvrzen i v několika rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR (např. 25 Cdo 1455/2003 nebo 25 Cdo 2692/2006).

---

¹⁷⁴ tamtéž.

¹⁷⁵ tamtéž.

¹⁷⁶ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé – publikován dosud neveřejný algoritmus* [online]. 2015. [cit. 2016-8-21] Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-podruhe-publikovan-dosudneverejny-algoritmus-97569.html>>.

¹⁷⁷ MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. 2014. [cit. 2016-8-19] Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

¹⁷⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Rc 7/79.

Dle komentáře k občanskému zákoníku však vyloučení příčinné souvislosti pouze s odkazem na skutečnost, že újma sekundární oběti je až následkem újmy primárního poškozeného, není správné.¹⁷⁹ Nedochozí zde k přerušení příčinné souvislosti, jelikož újma primárního poškozeného je závislá na jednání škůdce a vznik újmy u sekundární oběti je bezprostředním následkem, který je vyvolaný okolností, která má věcný vztah ke škůdci jednání.¹⁸⁰ Újma sekundárních obětí je v případě ublížení na zdraví primárnímu poškozenému vysoce pravděpodobná. Následek v podobě citové újmy nastalý u osoby blízké je pak v takovém případě pro škůdce předvídatelný a ten s ním musí tedy počítat.¹⁸¹ Zakotvením ustanovení § 2959 OZ v současné právní úpravě tak došlo ke změně *de lege lata* ve vztahu ke kvalifikované skupině sekundárních obětí.

3.2.1 Duševní útrapy

Duševní útrapy lze obecně vymezit jako psychické utrpení nebo vnitřní mučivé pocity, které mohou, ale nemusí být přímo navázány na tělesné zranění. Příkladem může být pocit strachu a utrpení, negativně vnímaný stres, smutek či pocit ponížení.¹⁸² Takové vymezení je širší než jaké poskytovala dnes derogovaná náhradová vyhláška, která ve své příloze č. 2 počítala pouze s duševními poruchami vyvolanými utrpeným úrazem.¹⁸³ Duševní útrapy mohou, ale nemusí být doprovázeny určitými fyzickými projevy a příznaky jako je pláč, třes či koktání. Zachycení a prověření duševních útrap je důležité zejména z toho důvodu, že vždy existuje určitá míra skepse ohledně pravosti a oprávněnosti vznášených nároků. Je tedy třeba vycházet zejména z životních zkušeností při určování, zda jednání škůdce mohlo či nemohlo vést k tvrzeným duševním útrapám.¹⁸⁴

Jak již bylo uvedeno výše, smyslem náhrady dle ustanovení § 2959 OZ není odčinění újmy primárního poškozeného, nýbrž odčinění nemajetkové újmy osob

---

¹⁷⁹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1718.

¹⁸⁰ tamtéž.

¹⁸¹ tamtéž.

¹⁸² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1701.

¹⁸³ tamtéž.

¹⁸⁴ tamtéž.

dalších, tzv. sekundárních obětí. Mezi tyto další osoby řadí ustanovení § 2959 OZ manžela, rodiče, dítě, ale i jinou osobu blízkou. Osoba blízká je blíže definována v ust. § 22 OZ, jako příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner, a dále také jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se považují za osoby sobě blízké, pokud by újmu, kterou by jedna z nich utrpěla, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. V neposlední řadě je stanovena vyvratitelná právní domněnka, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí. Bližší rozbor tohoto pojmu je však ponechán stranou této práce. Jinými slovy lze tedy říci, že v případě osob uvedených v ust. § 2959 OZ jde o jakousi kvalifikovanou skupinu sekundárních obětí, které zákon přiznává zvláštní právo. Újma těchto osob spočívá ve ztrátě osoby blízké, která byla usmrcena, anebo jí bylo zvláště závažně ublíženo na zdraví.

Odškodňování duševních útrap v případě zvláště závažného ublížení na zdraví je novinkou oproti předcházející právní úpravě, dle které se na základě ust. § 444 odst. 3 SOZ poskytovalo jednorázové odškodnění osobám vyjmenovaným v tomto ustanovení pouze v případě úmrtí jejich osoby blízké. Takové rozšíření institutu náhrady nemajetkové újmy lze považovat za pozitivní. Osoby blízké tak mají nárok i na odčinění duševních útrap, které jim způsobil či způsobuje nepříznivý zdravotní stav osoby, k níž je pojí citové či rodinné pouto.¹⁸⁵ V praxi však půjde jen o ty nejzávažnější zdravotní poškození, kterými jsou komatové stavy či závažné poškození mozku apod. Na tomto místě se nabízí otázka, zda je vlastně větším zásahem do osobní sféry smrt osoby milované či duševní útrapy spojené s vědomím, že tato osoba byla trvale vyřazena z většiny sfér lidského i společenského života a změnila se v osobu trpící výjimečně nepříznivým zdravotním stavem.¹⁸⁶

S ohledem na velmi paušální charakter částek stanovených v předchozí právní úpravě pro odškodnění smrti osoby blízké dovodil Ústavní soud již dříve možnost domáhat se další satisfakce nad rámec náhrady dle ust. § 444 odst. 3 SOZ, a to na základě ustanovení na ochranu osobnosti. Dle názoru Ústavního soudu nebylo možné odškodnění poskytované dle ust. § 444 odst. 3 SOZ považovat a priori za vyčerpávající

---

¹⁸⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁸⁶ tamtéž.

zejména z toho důvodu, že neponechávalo žádný prostor pro odlišný výklad.¹⁸⁷ Toto mělo za následek praktickou dvoukolejnost ve vztahu k předmětnému nároku, jelikož zákonem stanovené částky byly jen jakousi minimální garantovanou náhradou, která mohla být na základě ustanovení na ochranu osobnosti podstatně navýšena.¹⁸⁸ Další úskalí předchozí právní úpravy lze spatřovat v tom, že nárok na jednorázové odškodnění vznikal čistě na základě doložení relevantního příbuzenského vztahu pozůstalé osoby k zemřelému. Nezáleželo, jaký byl skutečný vztah pozůstalého k usmrcené osobě, zda spolu žili či nikoliv.

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že není žádný důvod, aby např. manželovi při usmrcení druhého manžela vznikl automaticky nárok na zaplacení částky 240.000,- Kč, jak tomu bylo dle předchozí právní úpravy, když tato částka může být v konkrétním případě buď příliš málo, nebo naopak příliš mnoho.¹⁸⁹ Existuje spousta okolností, které by se při určování výše náhrady měly brát v potaz, ať už jde např. o dobu trvání manželství či zda manželé žijí spolu nebo odděleně, a případně z jakého důvodu tomu tak je. Toto potvrdil i Ústavní soud ve svém nedávném rozhodnutí¹⁹⁰, ve kterém uvádí, že nelze vyvozovat závěr o pozitivně se vyvíjejícím rodinném vztahu mezi poškozeným a zemřelým pouze ze skutečností, že poškozený a zemřelý jsou v příbuzenském vztahu a žili ve společné domácnosti.

Právní konstrukce ust. § 2959 OZ je obdobná jako konstrukce ustanovení jemu předcházejícího, když i toto ustanovení deklaruje peněžitou náhradu plně vyvažující utrpení spočívající v duševních útrapách. Není-li možno výši náhrady takto určit, má se tato stanovit dle zásad slušnosti. To sice možná vede k odstranění výše zmíněné dvoukolejnosti, avšak nestanovení jakýchkoliv bližších kritérií pro určení výše náhrady se nezdá býti tím nejšťastnějším řešením. I z toho důvodu vydal na jaře letošního roku Nejvyšší soud České republiky rozhodnutí¹⁹¹, ve kterém se s takovou absencí vypořádal. Dle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeném v tomto rozhodnutí bylo

---

¹⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04.

¹⁸⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁸⁹ *Konsolidovaná verze důvodové zprávy k občanskému zákoníku* [online]. 2012. [cit. 2016-8-10]. s. 577. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3456/15.

¹⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015.

„primárním zájmem zákonodárce odstranění paušálních zákonných náhrad, nikoli zpochybnění samotné rozhodovací činnosti soudů, která se k této problematice před nabytím účinnosti občanského zákoníku vyvinula“¹⁹². V dosavadní judikatuře jsou patrné dva okruhy kritérií, jimiž se při posuzování výše náhrady soudy řídí, a to buď okolnosti na straně poškozeného, anebo okolnosti na straně škůdce. Tyto kritéria blíže upřesnil již Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 2844/14 ze dne 22. 12. 2015, kterým reagoval na stav po přijetí občanského zákoníku.

Mezi nejvýznamnější kritéria na straně poškozeného patří bezpochyby intenzita jeho vztahu se zemřelým, věk zemřelého a pozůstalých, případná existenční či hmotná závislost na zemřelém či poskytnutí jiné satisfakce.¹⁹³ Je třeba vzít v úvahu zda jde o ztrátu osoby milované, či osoby, se kterou měl pozůstalý neutrální, či až negativní vztah. Při zohlednění kritéria věku hraje roli zejména to, nakolik je ztráta zemřelého pozůstalým prožívána. Jinak je tomu při ztrátě rodiče u dítěte školního věku, které je na rodiči citově závislé a jinak tomu bude při ztrátě rodiče u dospělé osoby, která už žije vlastní život. Ani ve druhém případě však nelze takovou ztrátu úplně bagatelizovat.

Co se týče kritérií na straně škůdce, mezi ty nejvýznamnější patří postoj škůdce, dopad události do jeho duševní sféry, jeho majetkové poměry a také míra zavinění, popř. míra spoluzavinění usmrcené osoby.¹⁹⁴ Zejména postoj škůdce může ve velké míře ovlivnit vnímání nemajetkové újmy pozůstalými. Zatímco vstřícné chování či omluva a projevená lítost může dopady takové újmy zmírnit, lhostejnost či arogance je naopak může ještě prohloubit.¹⁹⁵ Majetkové poměry škůdce se mají vzít v potaz v tom smyslu, aby existovala reálná možnost uspokojení přiznaných nároků, to znamená, aby přiznaná výše náhrady nebyla pro škůdce likvidační.¹⁹⁶ Dle názoru ústavního soudu je třeba se zabývat majetkovými poměry škůdce i v případě, kdy jde o případ újmy způsobené provozem vozidla, na kterou se vztahuje pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.¹⁹⁷ Jedním z důvodů je, že v praxi mohou nastat a nastávají případy, kdy je

---

¹⁹² tamtéž.

¹⁹³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14.

¹⁹⁴ tamtéž.

¹⁹⁵ tamtéž.

¹⁹⁶ tamtéž.

¹⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3456/15.

poškozenému pojistitelem vyplacena jako pojistné plnění částka nižší, než ke které je pojištěný škůdce dle rozhodnutím soudu povinen.¹⁹⁸

Ve výše uvedeném nálezu Ústavního soud sp. zn. I. ÚS 2844/14 byl dále vyjádřen požadavek užití principu proporcionality při stanovení výše relutární náhrady a to tím způsobem, že obecné soudy porovnají částky takové náhrady přiznané v jiných případech, nikoli však jen v případech obdobných, ale i v dalších, v nichž šlo o zásah do jiných osobnostních práv.¹⁹⁹ Důležitým aspektem při určování výše relutární náhrady je aby tato odpovídala obecně sdíleným představám o spravedlnosti.²⁰⁰ Dle názoru Ústavního soudu lze spravedlivého vyčíslení náhrady nemajetkové újmy dosáhnout tak, že budou zohledněny částky přiznané v jiných srovnatelných řízeních.²⁰¹

Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí²⁰² vyjádřil myšlenku, že ač nelze spravedlivě požadovat znovuzavedení jakýchkoliv paušálních limitů pro náhrady dle ust. § 2959 OZ jako tomu v minulosti bylo, je třeba přiznávané částky vnímat ve světle dosavadní rozhodovací praxe soudů, a proto se Nejvyššímu soudu jako ospravedlnitelné jeví stanovení výše relutární náhrady v základním rozmezí mezi 240.000,- Kč až 500.000,- Kč pro skupinu osob nejbližších, kterými jsou rodiče, děti a manželé.²⁰³ Nicméně takto určená výše náhrady může být přiměřeně zvýšena či snížena s ohledem na naplnění zmírňujících, popř. zpřísnujících kritérií v konkrétním případě. V samotném závěru tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu je provedena komparace výše přiznávaných náhrad za bolestné a ztížení společenského uplatnění dle Metodiky s náhradami dříve přiznávanými dle náhradové vyhlášky. Vzhledem k tomu, že se hodnota jednoho bodu oproti dřívějšímu zhruba zdvojnásobila, odpovídá náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění přiznávaná dnes dle Metodiky cca dvojnásobku náhrady přiznávané dříve dle náhradové vyhlášky.²⁰⁴ Tomuto ve své podstatě odpovídá i náhrada za smrt osoby blízké, když horní hranice rozmezí určeného Nejvyšším soudem

---

¹⁹⁸ KAZDA, Petr; KAZDOVÁ, Karolína. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 76.

¹⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14.

²⁰⁰ tamtéž.

²⁰¹ tamtéž.

²⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015.

²⁰³ tamtéž.

²⁰⁴ tamtéž.

odpovídá zhruba dvojnásobku paušálních náhrad přiznávaných v minulosti dle ust. § 444 odst. 3 SOZ.²⁰⁵

Nelze však úplně opominout ani výše uvedené okolnosti stanovené v ust. § 2957 OZ, jelikož právě tyto jsou obecnými kritérii pro navýšení výše přiměřeného zadostiučinění při odškodňování nemajetkové újmy.

3.2.2 Náhrada nemajetkové újmy dle ust. § 2971

Vedle odškodnění na základě výše rozebraného ustanovení § 2959 OZ se může uplatnit i obecnější pravidlo obsažené v ust. § 2971 OZ, které umožňuje odškodnění nemajetkových újem i jiného charakteru než jsou duševní útrapy, které jsou důsledkem usmrcení či závažné újmy na zdraví osoby blízké, avšak za zpřísněných podmínek.²⁰⁶ Jde o zcela nové ustanovení, které předchozí právní úprava neobsahovala. Dle ní tedy nebylo možné přiznat náhradu nemajetkové újmy sekundárním obětem vyjma stanoveného okruhu příbuzných za stanovených podmínek. Současná právní úprava naopak ve svém ust. § 2971 OZ poskytuje dosti široký základ pro přiznání náhrady nemajetkové újmy každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit, odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky. Na základě probíraného ustanovení má nárok na náhradu nemajetkové újmy „každý, kdo způsobenou újmu pociťuje jako osobní neštěstí“. Taková dikce zákona však způsobuje značnou míru nejistoty, jelikož takto vymezený okruh oprávněných se může jevit až jako příliš široký.

Ve vztahu k nyní probíranému ustanovení má však výše probrané ust. § 2959 OZ povahu *lex specialis*, které se vztahuje nikoli na každého, ale pouze na osoby blízké ve smyslu ust. § 2959 OZ, a nadto pouze v případech zvlášť závažného ublížení na zdraví nebo usmrcení. Vzhledem k tomuto bude hlubší rozbor přiznávání náhrad dle ust. 2971 OZ ponechán stranou této práce.

---

²⁰⁵ tamtéž.

²⁰⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

4 NÁHRADA MAJETKOVÉ ÚJMY

Majetková újma, neboli škoda je druhem újmy, který se projevuje v majetkové sféře poškozeného, je objektivně vyjádřitelná penězi, a je tedy obecně napravitelná poskytnutím majetkového plnění, ať už ve formě naturální restituce či v penězích.²⁰⁷ Účelem náhrady je vyrovnání mezi stavem, který by tu byl nebýt škodné události a stavem, který nastal právě v důsledku skutečnosti vyvolávající škodu.²⁰⁸

Kromě nemajetkových újem různého charakteru může, a často má poškození zdraví dopad i do majetkové sféry poškozeného, případně i do majetkové sféry osob dalších. Způsob a rozsah náhrady majetkové újmy při ublížení na zdraví je upraven v ustanoveních § 2960 až § 2968 OZ. Jelikož občanský zákoník stanoví, že osoba, které vznikla povinnost k náhradě škody nahradí vymezené náklady tomu, kdo je vynaložil, není aktivní legitimace v případném sporu omezena jen na osobu poškozeného. Toto platí zejména pro první dva nároky, kterými jsou náhrada nákladů spojených s péčí o zdraví (§ 2960 OZ) a náhrada nákladů spojených s pohřbem (§ 2961 OZ). Co se týče aktivní legitimace k nároku na peněžité dávky dle ust. § 2962 an. OZ, platí že tato je stanovena odlišně než je tomu u prvních dvou uvedených nároků. Jednotlivé dílčí nároky budou postupně rozebrány v následujících podkapitolách.

4.1 Náklady spojené s péčí o zdraví

Bezprostřední dopad do majetkové sféry poškozeného mají náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, zejména tedy náklady vynaložené na léčebné procesy, jejichž účelem je dosažení zdravotního stavu před ublížením na zdraví, či alespoň stabilizace stavu nevratně poškozeného.²⁰⁹ Jinými slovy tedy pod tento nárok spadají nejen náklady potřebné k obnovení zdraví nebo ke zlepšení zdravotního stavu poškozeného po škodné události, ale případně i náklady, které se vynakládají za účelem

---

²⁰⁷ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1498.

²⁰⁸ tamtéž.

²⁰⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

udržení více či méně stabilizovaného stavu i tehdy, když se další zlepšení nepředpokládá.²¹⁰ Nárok na přiznání náhrady nákladů spojených s péčí o zdraví poškozeného vzniká však pouze za předpokladu, že tyto nejsou kryty ze všeobecného zdravotního pojištění.²¹¹

Mimo tyto náklady pokrývá ustanovení § 2960 OZ též náklady spojené s péčí o osobu poškozeného a náklady spojené s péčí o jeho domácnost. Předchozí právní úprava tyto nároky výslovně neobsahovala a rozhodovací praxe v tomto ohledu nebyla jednotná. Výslovná úprava těchto nároku v současném občanském zákoníku se tak jeví jako žádoucí.²¹² Péči o osobu poškozeného chápeme jako péči osobní, která nemá lékařský charakter. Spadají do ní úkony osobní hygieny, přípravy stravy a jejího přijímání, vyměšování, oblékání apod.²¹³ V případě, kdy se není poškozený schopen postarat ani o svou osobu, těžko obstará záležitosti v domácnosti. Proto zákon pamatuje i na takové případy a do péče o domácnost poškozeného lze zařadit obstarávání nákupů, úklid, praní, ale i zařizování určitých záležitostí navenek.²¹⁴ V případě, kdy takové činnosti vykonává osoba blízká, je nárok na přiznání náhrady těchto nákladů dán za předpokladu, že rozsah činnosti takové osoby blízké převyšuje míru únosnou pro běžnou lidskou a rodinnou solidaritu a vybočuje z mezí běžné rodinné spolupráce a přirozeně bezplatné péče.²¹⁵

Celkově jde o dílčí subjektivní majetková práva na náhradu újmy, které poškozenému vznikají v souvislosti s ublížením na zdraví a zákon stanoví povinnost k jejich náhradě.²¹⁶ Právo na náhradu může vzniknout jak samotnému poškozenému, tak osobě od poškozeného odlišné a není zde ani rozhodný vztah takové osoby k osobě poškozeného. Aktivně legitimován je ten, kdo takové náklady skutečně vynaložil.²¹⁷

---

²¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 1778/2014.

²¹¹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1724.

²¹² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1725.

²¹³ ŠVESTKA, Jirí; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²¹⁴ tamtéž.

²¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 1778/2014.

²¹⁶ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1723.

²¹⁷ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1724.

K aktivní legitimaci třetích osob se vyjádřil i Nejvyšší soud, a to tak, že tyto jsou k uplatnění nároku aktivně legitimovány za splnění dvou předpokladů, a sice, že se musí jednat o náklady na léčení, a dále musí být prokázáno jejich přímé vynaložení takovou osobou.²¹⁸ Byť jsou těmito osobami nejčastěji příbuzní poškozeného, může v praxi jít např. i o zdravotnická zařízení.²¹⁹

Pro rozsah náhrady je rozhodující účelnost vynaložených nákladů. Pojem účelnost je třeba odlišit od pojmu nezbytnost, nelze např. považovat náklady za neúčelně vynaložené jen z toho důvodu, že poskytnutí srovnatelné péče jiným lékařem mohlo být levnější.²²⁰ Náklady však musejí být vynakládány efektivně a jejich vynakládání musí směřovat k určitému cíli. Pro prokazování účelnosti bývají v praxi důležité lékařské zprávy a doporučení, která tyto zprávy obsahují. Při stanovení výše náhrady nákladů spojených s péčí o osobu poškozeného a jeho domácnost je možné analogické použití vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.²²¹ V případě kdy poškozený je příjemcem příspěvku na péči v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, je třeba toto zohlednit při stanovování výše náhrady.²²²

Vznik práva na náhradu těchto nákladů je vázán na okamžik jejich skutečného vynaložení, a tedy není možné přiznat je formou renty do budoucna. Byť se bude v praxi bezpochyby často jednat o náklady opětovné, zákon neposkytuje možnost jejich přiznání formou peněžitého důchodu. Na základě zákona se přiznává jednorázová náhrada, s tím, že je poškozenému dána možnost požadovat od škůdce přiměřenou zálohu na tyto náklady.

4.2 Náklady pohřbu

Dalším dílčím subjektivním právem na náhradu majetkové újmy je právo na náhradu nákladů souvisejících s pohřbem na základě ustanovení § 2961 OZ.

---

²¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1088/2015.

²¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 25 Cdo 357/2004.

²²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 424/2003.

²²¹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1725.

²²² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1726.

Předpokladem vzniku takového nároku je pohřeb poškozeného, který zemřel v důsledku ublížení na zdraví, a na který byly vynaloženy náklady, které nejsou kryty veřejnou dávkou podle jiného právního předpisu, ani nebyly uhrazeny z pozůstalosti v souladu s ustanovením § 114 odst. 2 OZ.²²³ Jiným právním předpisem je myšlen zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře a onou veřejnou dávkou je myšleno pohřebné poskytované na základě ustanovení § 47 a § 48 tohoto zákona. Současná výše pohřebného je 5.000,- Kč²²⁴.

Mezi tyto náklady lze kromě ceny účtované pohřebním ústavem a hřbitovních poplatků řadit např. i náklady na nákup smutečního oděvu a květin, či náklady na smuteční hostinu.²²⁵ Právo na náhradu takových nákladů má osoba, která je vynaložila, bez ohledu na to, jaký byl vztah takové osoby k zemřelému poškozenému. Současný občanský zákoník ani žádný prováděcí právní předpis neobsahuje odkaz na pracovněprávní předpisy, které by se měly při určování výše náhrady použít, jako tomu bylo za dob předchozí právní úpravy, a tedy je na osobě, která náhradu nákladů požaduje, aby je vyčíslila a případně na soudu, aby rozhodl, zda je požadavek přiměřený či nikoliv.²²⁶ Nehradí se veškeré náklady, nýbrž jen náklady přiměřené, tedy náklady na pohřeb v místě a čase obvyklý s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu.²²⁷ Např. náboženství zemřelého a s tím související rituály, které se při pohřbu provádějí, mohou zakládat důvod pro přiznání vyšší náhrady nákladů v konkrétním případě.²²⁸

4.3 Peněžité dávky

Peněžité dávky se přiznávají v blíže specifikovaných případech na základě ustanovení § 2962 až § 2966. Je jimi nahrazována ztráta na výdělku po dobu pracovní

---

²²³ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1728.

²²⁴ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, § 48 odst. 1.

²²⁵ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1728.

²²⁶ tamtéž.

²²⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²²⁸ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1729.

neschopnosti (§ 2962 OZ) a po skončení pracovní neschopnosti, popř. při invaliditě (§ 2963 odst. 1 OZ) či vyšší úsilí nebo námaha potřebná k dosažení výdělku po skončení pracovní neschopnosti (§ 2963 odst. 2 OZ) a ztráta na důchodu (§ 2964 OZ). Dále tyto peněžité dávky slouží jako náhrada pro toho, pro koho poškozený konal bezplatně práce (§ 2965 OZ) a v neposlední řadě i jako náhrada nákladů na výživu určitých pozůstalých (§ 2966 OZ). Ustanovení § 2968 OZ dává poškozenému možnost požadovat po soudu přiznání jednorázového odškodného namísto peněžitého důchodu přiznaného na základě uvedených ustanovení.

Jedním ze základních nároků souvisejících s poškozením zdraví je právo na náhradu majetkové újmy spočívající ve ztrátě na výdělku. Rozlišujeme ztrátu na výdělku po dobu trvání pracovní neschopnosti, která vzniká v důsledku vyřazení poškozeného z dosavadního pracovního zapojení, a ztrátu na výdělku po jejím skončení, kdy může dojít ke ztrátě či snížení pracovní schopnosti.²²⁹ V obou případech se přiznává náhrada ve formě peněžitého důchodu, tedy opakovaného peněžitého plnění, jehož účelem je kompenzace výpadku příjmu, ke kterému došlo v důsledku ublížení na zdraví. Pokud jde o rozsah náhrady po dobu pracovní neschopnosti, odpovídá tato rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného dosahovaným před ublížením na zdraví a tím, co je vyplaceno na základě jiných právních předpisů, zejména se tímto myslí dávky nemocenského pojištění podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.²³⁰ V případě náhrady po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě, je rozsah určen rozdílem mezi průměrným výdělkem dosahovaným před a průměrným výdělkem dosahovaným po ublížení na zdraví s připočtením případného invalidního důchodu. Přiznání invalidního důchodu není podmínkou pro vznik nároku na náhradu za ztrátu na výdělku, může však ovlivnit výši takové náhrady, je-li přiznán.²³¹

Snížení pracovní schopnosti je samo o sobě újmou nemajetkovou odškodňovanou dle ust. 2958 OZ a nemusí vždy bez dalšího znamenat zásah do majetkové sféry poškozeného. Ke vzniku škody dochází teprve tehdy, když se snížená pracovní schopnost projeví poklesem výdělků, kterých poškozený dosahuje po ublížení

---

²²⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²³⁰ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1731.

²³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 25 Cdo 5024/2014.

na zdraví ve srovnání s výdělkem jím dosahovanými předtím.²³² Při určování průměrné výše výdělku před a po ublížení na zdraví je třeba vycházet z obdobných vstupních údajů.²³³ Tedy v případech, kdy poškozený dosahuje po skončení pracovní neschopnosti určitého výdělku jen s vynaložením většího úsilí nebo se zvýšenou námahou, je třeba takovou obětavost brát v potaz při stanovování náhrady za ztrátu na výdělkem. Při určování výše náhrady se dle dikce zákona bere v potaz nejen zvyšování výdělků v daném oboru, ale i pravděpodobný růst výdělku poškozeného podle rozumného očekávání.

Základním předpokladem pro nárok na náhradu za ztrátu na důchodu je pobírání náhrady za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti dle ust. § 2963 OZ, a to v období rozhodném pro vyměření důchodu.²³⁴ Nárok na takovou náhradu pak vzniká v okamžiku vzniku nároku na výplatu důchodu. Rozsah náhrady je určen rozdílem mezi důchodem skutečně přiznaným a důchodem, na který by poškozenému potenciálně vznikl nárok, kdyby byla do vyměřovacího základu zahrnuta i ona náhrada za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti.

Novinkou oproti předchozí právní úpravě je náhrada, která se poskytuje osobám, pro které poškozený bezplatně vykonával určité práce. Poskytnutí takové náhrady sekundárním obětem je zcela logické a spravedlivé, neb tyto osoby si musejí zajistit onu činnost jiným způsobem, zejména pak svým zvýšeným úsilím nebo vynaložením peněžních prostředků k získání náhrady za dosavadní bezplatnou pomoc.²³⁵ Nárok na takovou náhradu vzniká ve chvíli, kdy přímý poškozený fakticky přestal bezplatnou práci vykonávat.²³⁶ Stejně jako v případech předchozích náhrad v rámci této podkapitoly, i zde se náhrada poskytuje formou peněžního důchodu.

Náhrada za výživu při usmrcení se poskytuje dle ust. § 2966 OZ. Účelem této náhrady je zajištění výživy pozůstalých (odst. 1) a jiných osob (odst. 2), o kterou přišli

---

²³² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²³³ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1735.

²³⁴ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1739.

²³⁵ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1740.

²³⁶ tamtéž.

v důsledku smrti vyživovatele.²³⁷ Smyslem je odškodnění majetkové újmy, která vznikla osobám odkázaným na výživu tím, že ten kdo jim výživu poskytoval či byl povinen poskytovat, zemřel v důsledku škodné události.²³⁸ Tímto ustanovením je prolomena zásada, že náhrada škody se poskytuje pouze přímému poškozenému. Pozůstalí a jiné osoby patří mezi nepřímé poškozené a jejich újma je újmou odvozenou od újmy přímého poškozeného.²³⁹ Výše náhrady v případě pozůstalých odpovídá rozdílu mezi dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu a tím, co by pozůstalým mohl podle rozumného očekávání poškozený poskytovat, kdyby ke škodné události nedošlo. Osobám jiným, ke kterým zemřelý neměl zákonnou vyživovací povinnost, i přesto jim však takové plnění poskytoval, může být z důvodu slušnosti přiznán příspěvek na výživné. Je na soudu, aby v každém jednotlivém případě posoudil, nakolik smrt vyživovatele zasáhla do ekonomického postavení takových osob, a nakolik přiznání náhrady přispěje ke spravedlivému řešení situace.²⁴⁰ Doba poskytování náhrady není a priori daná a závisí na předpokládané době trvání vyživovací povinnosti či předpokládané délce života osoby, která výživu měla poskytovat.²⁴¹

4.3.1 Odbytné

Ve všech výše uvedených případech, kdy je náhrada poskytována formou peněžitého důchodu může soud pro důležitý důvod a na žádost poškozeného přiznat namísto opakovaného peněžitého plnění jednorázovou částku, tzv. odbytné. Jeho

---

²³⁷ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1741.

²³⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²³⁹ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1742.

²⁴⁰ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1743.

²⁴¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

splněním definitivně zaniká právo na opakovanou dávku.²⁴² Výhodu takového postupu lze spatřovat v definitivním vyřešení nastalé situace.

Novinkou oproti předchozí právní úpravě je možnost nařízení zaplacení odbytného soudem i proti vůli škůdce. Není však ale vyloučena ani dohoda škůdce s poškozeným o takovémto postupu bez soudní intervence (v praxi půjde nejčastěji o narovnání).²⁴³ Zároveň není vyloučena ani možnost kombinace obou způsobů, kdy dojde např. k přiznání peněžitého důchodu na určitou omezenou dobu s následným zaplacení jednorázového plnění ve formě odbytného. Podmínkou pro přiznání odbytného je splnění dvou kumulativních podmínek stanovených zákonem, a sice za a) žádost poškozeného a za b) zjištění důležitého důvodu. Limity pro posouzení důležitosti důvodu soudem jsou určeny ust. § 13 OZ.²⁴⁴

Co se týče výše, ve které je odbytné přiznáno, měla by tato odpovídat částce, kterou by poškozený získal za celou dobu, po kterou by mu byl peněžitý důchod vyplácen. Odbytné může být hrazeno ve splátkách.²⁴⁵

---

²⁴² HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1745.

²⁴³ tamtéž.

²⁴⁴ HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1746.

²⁴⁵ tamtéž.

ZÁVĚR

Zatímco se rekonfigurace soukromého práva nijak výrazně nedotkla právní úpravy náhrady majetkové újmy při ublížení na zdraví a usmrcení, právní úprava náhrady újmy nemajetkové doznala změn vcelku zásadních. Zejména uzákonění zásady plné kompenzace, resp. kompenzace určené podle zásad slušnosti, a s tím související derogace náhradové vyhlášky představuje relativně zásadní změnu v odčítování nemajetkové újmy při ublížení na zdraví. Právě z tohoto důvodu byla větší část práce věnována náhradám újmy nemajetkové při zásahu do osobní integrity člověka.

Vzhledem ke skutečnosti, že od nabytí účinnosti současného občanského zákoníku, tj. od 1. 1. 2014, už nějaká doba uběhla, je tedy možné pozorovat, jak se s nastolenými změnami vypořádává praxe. Tato práce měla za cíl zmapovat a rozebrat současnou situaci v oblasti náhrad majetkové a nemajetkové újmy při ublížení na životě a zdraví s vypíchnutím zásadních změn a posunů oproti situaci, která tu panovala za dob platnosti a účinnosti předchozí právní úpravy.

S uzákoněním zásady plné kompenzace bez stanovení jakýchkoliv bližších kritérií pro určení výše náhrady za nemajetkovou újmu byla soudní praxe vystavena nelehké situaci, se kterou se však dokázala vypořádat. S ohledem na skutečnost, že spolu s přijetím občanského zákoníku došlo ke zrušení náhradové vyhlášky, jak již bylo výše v textu práce opakovaně uvedeno, bylo třeba se vypořádat s nejasnou zákonnou úpravou a stanovit určitá pravidla, dle kterých by mohla postupovat nejen soudní, ale i mimosoudní praxe. Stanovení jasných kritérií pro určení výše náhrady je významné i proto, že v praxi by mělo vždy být preferováno mimosoudní vyřešení sporů a k předložení věci soudu k rozhodnutí o náhradě by se mělo přistupovat až ve chvíli, kdy není možné dosáhnout náhrady v rámci mimosoudního vyrovnání.

Výše uvedené obecné zásady plné, resp. spravedlivé kompenzace je třeba v praxi aplikovat tak, aby byl zachován vyvážený poměr mezi zásadou legitimního očekávání ve smyslu ust. § 13 OZ a konkrétními aspekty každého jednotlivého případu. Jelikož je otázkou několika let, než se vytvoří relevantní judikatura, ze které by bylo možné při stanovování výše náhrad vycházet, byla občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu vzata na vědomí Metodika, ze které může jak soudní, tak

mimosoudní praxe vycházet při aplikaci ust. § 2958 OZ již nyní. Ať už se na onu Metodiku díváme jakkoli kriticky, lze ji bezpochyby označit za minimálně pragmaticky užitečné řešení, které bude sloužit když ne trvale, tak alespoň jako překlenovací možnost do doby vytvoření ustálené judikatury. Rozhodně v současné situaci výrazně přispěla ke zvýšení právní jistoty všech osob zainteresovaných v oblasti náhrad nemajetkové újmy na zdraví. Je spravedlivým vodítkem pro rozhodnutí o výši náhrady, které neodporuje úmyslu zákonodárce a přitom přispěje ke spravedlivému výkladu nejasné zákonné úpravy.

Zejména však v části náhrad za bolestné by bylo vhodné Metodiku výrazněji upravit a to ve smyslu znásobení počtu bodů, které jsou jednotlivým bolestivým stavům přiřazeny, jelikož náhrady za bolest přiznávané dle Metodiky se i nadále jeví v mnoha případech jako nedostatečné. Co se týče části Metodiky týkající se náhrad za ztížení společenského uplatnění, jeví se tato jako mnohem propracovanější a krom drobnější revize spočívající v úpravě vah jednotlivých domén lidského života, které jsou v současné době u všech omezení stejné, se zdá, že minimálně v současné situaci není třeba jejich dalších úprav.

Dalším významnou změnou oproti předchozí právní úpravě, která byla v textu práce popsána, je zrušení paušálních náhrad pro pozůstalé v případě úmrtí, a zároveň rozšíření náhrad nemajetkové újmy za duševní útrapy sekundárních obětí i na případy zvláště závažného ublížení na zdraví. Mimo zřejmých výhod však lze v tomto kroku spatřovat i určité nevýhody, jelikož právě ony paušální částky náhrad představovaly určitou právní jistotu pro pozůstalé, která se jim nyní nedostává. Byť by pozůstalí podle současné právní úpravy požadovali jako náhradu nemajetkové újmy částku odpovídající dříve stanovenému paušálu, nepostačuje v současné době pouhé prokázání příbuzenského vztahu, jak tomu bylo dříve, ale bude třeba zkoumat celou řadu kritérií. Jednou z mnoha výhod zrušení paušálních náhrad je možnost zohlednění reálných citových vazeb v rodině při určení výše náhrady, jelikož právě tyto zásadně ovlivňují rozsah duševních útrap, kterými pozůstalí trpí. Jednotlivá kritéria, která mají být při stanovení výše relativní náhrady vzata v potaz byla již dříve vymezena judikaturou a Ústavní soud se ve svém nedávném nálezu I. ÚS 3456/15 k dané problematice vyjádřil v tom smyslu, že nelze o výši relativní náhrady rozhodnout bez bližšího zkoumání těchto kritérií.

Závěr práce je věnován náhradám majetkových újem, ke kterým může v souvislosti s ublížením na zdraví dojít. Byť v tomto ohledu nedoznala právní úprava v souvislosti s rekonstrukcí zásadnějších změn, lze zmínit jednu věc, a to výslovné zakotvení ustanovení upravující nárok na náhradu nákladů na péči o osobu poškozeného a jeho domácnost. Judikatura z dob předchozí právní úpravy byla ve vztahu k tomu nároku dosti nejednotná a explicitní zakotvení by tak mělo v praxi vést k širšímu přiznávání takové náhrady.

S odkazem na cíl práce, který byl vytyčen již v jejím úvodu, a s ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti lze shrnout, že nyní účinná právní úprava náhrady újmy při ublížení na zdraví a usmrcení je i přes určité nedostatky komplexnějším a propracovanějším celkem než právní úprava dříve platná. Určitá nejasnost právní úpravy náhrady nemajetkové újmy, která souvisí s vágními pojmy, které občanský zákoník v tomto směru užívá, by měla být v budoucnu odstraněna pomocí výkladu a judikatury. Do té doby, než však bude vytvořena relevantní a ustálená judikatura, která drobné nedostatky a mezery zákonné úpravy zhojí, bude třeba si pomoci jinak, a to např. výše mnohokrát zmíněnou Metodikou Nejvyššího soudu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Důvodová zpráva	Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Metodika	Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)
MKF	Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví
Náhradová vyhláška	Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů
Náhradové nařízení	Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí, ve znění pozdějších předpisů
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
OZ, občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Práce	Diplomová práce
SOZ, občanský zákoník z roku 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
Zákoník práce	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH ZDROJŮ

Literatura

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 429 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 211 s. ISBN 978-80-7357-643-1.

HULMÁK, Milan aj. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, 2046 s. ISBN 978-80-7400-287-8.

KAZDA, Petr; KAZDOVÁ, Karolína. *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 204 s. ISBN 978-80-7552-259-7.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan aj. *Občanské právo hmotné 2: díl třetí: závazkové právo*. 5. jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 550 s. ISBN 978-80-7357-466-6.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2016-8-22]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

Odborné články

ČECH, Petr. *Náhrada škody dle nového občanského zákoníku* [online]. 2013. [cit. 2016-8-21] Dostupné z WWW: <<http://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-nahrada-skody-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku.pdf>>.

ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku* [online]. 2015. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

DUČAIOVÁ, Jarmila. *Etika bolesti a utrpení* [online]. 2011. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <<http://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/etika-bolesti-a-utrpeni-460967>>.

LOJDOVÁ, Evelyn; MALÝ, Lukáš. *Novinky v oblasti náhrady škody na zdraví dle NOZ* [online]. 2013. [cit. 2016-8-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novinky-v-oblasti-nahrady-skody-na-zdravi-dle-noz-92803.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Dvojkolejná úprava výše náhrad nemajetkové újmy na zdraví – v čem spočívá a co s ní?* [online]. 2015. [cit. 2016-8-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/dvojkolejna-uprava-vyse-nahrad-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-v-cem-spojiva-a-co-s-ni-99895.html?mail>>.

MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví popaté a naposledy – přehled „externích“ změn metodiky* [online]. 2015. [cit. 2016-8-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-popate-a-naposledy-prehled-externich-zmen-metodiky-98535.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé – publikován dosud neveřejný algoritmus* [online]. 2015. [cit. 2016-8-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-podruhe-publikovan-dosudneverejny-algoritmus-97569.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. 2014. [cit. 2016-8-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho>>

soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>.

PFEIFFER, Jan; ŠVESTKOVÁ, Olga. *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví* [online]. Praha. Grada Publishing a. s. ISBN: 978-80-247-1587-2. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_z_dravi.pdf>.

VLKOVÁ, Jana. *Náhrada škody* [online]. 2014. [cit. 2016-8-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nahrada-skody-95359.html>>.

Právní předpisy

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Nářízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 3456/15

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1997, sp. zn. II. ÚS 249/97

Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I ÚS 1919/08

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, sp. zn. Rc 7/79

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1990, sp. zn. 1 Cz 59/90

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 424/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 642/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1455/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 25 Cdo 357/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2692/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3495/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 21 Cdo 149/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 1778/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1088/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 25 Cdo 5024/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1402/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. Cdo 1988/2005

Ostatní

Český statistický úřad. *Průměrné mzdy – 4. Čtvrtletí 2014* [online]. [cit. 2016-8-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvtleti-2014-truea9fbwn>>.

Český statistický úřad. *Průměrné mzdy – 4. Čtvrtletí 2015* [online]. [cit. 2016-8-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvtleti-2015>>.

Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika>.

Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): A. Preambule* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.002.pdf/A%20-%20Preambule%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

Nejvyšší soud. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku): C. Aktivity a participace* [online]. Praha: Nejvyšší soud ČR. 2014. [cit. 2016-8-20]. Dostupné z WWW: <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/\\$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/93e375467cbe0a12c1257cba003e85e7/$FILE/C%20-%20Aktivity%20a%20participace%20-%20Sb%C3%ADrka.pdf)>.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na přiblížení právní úpravy náhrady újmy při ublížení na zdraví a usmrcení a zhodnocení jejího vývoje zejména v souvislosti s rekodifikací soukromého práva. Hlavním cílem práce je poskytnutí určitého uceleného přehledu s vypíchnutím a zhodnocením nejvýznamnějších změn, ke kterým v souvislosti s rekodifikací došlo.

První kapitola práce se zabývá teoretickými východisky povinnosti k náhradě újmy, jelikož vznik takové povinnosti je základním předpokladem pro přiznání náhrady. Mimo důvodů, které vedou ke vzniku této povinnosti jsou rozebrány i jednotlivé dílčí předpoklady. Těmito předpoklady jsou protiprávní jednání, vznik újmy, příčinná souvislost a zavinění.

Druhá kapitola práce se věnuje pojmu újma, kterým současná právní úprava v podstatě nahradila dříve více užívaný pojem škoda. Mimo to je ve druhé kapitole také zahrnut obecný úvod k náhradám újmy při ublížení zdraví a usmrcení, který se vztahuje ke kapitolám následujícím.

Kapitola třetí je stěžejním místem celé práce, jelikož rekodifikace soukromého práva se promítla nejvíce právě do náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví a usmrcení. Nově byla zavedena zásada plné kompenzace utrpěné újmy na zdraví, potažmo odčinění takové újmy dle zásad slušnosti. Kapitola je primárně dělena z hlediska osob, kterým se náhrada újmy přiznává. V rámci tohoto dělení je dále rozdělena do podkapitol, které se zabývají jednotlivými dílčími nároky a způsobem stanovení výše náhrady. Co se týče nároků primárního poškozeného, je postupně rozebráno bolestné, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkové újmy. Větší pozornost je věnována zejména Metodice Nejvyššího soudu k odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění. Ve vztahu k sekundárním obětem se práce věnuje zejména jejich nároku na odčinění utrpěných duševních útrap.

Poslední kapitola, tedy kapitola s číslem čtyři, se věnuje nároku na náhradu majetkové újmy, ke které může v souvislosti s ublížením na zdraví nebo úmrtím dojít.

ABSTRACT

The diploma thesis focuses on the approximation of law of compensation for bodily harm and death, and evaluation of its development especially in connection with the recodification of private law. The main objective of the thesis is to provide a comprehensive overview with emphasis on the most significant changes that occurred in connection with the recodification, and its evaluation.

The first chapter deals with theoretical basis of the duty to provide compensation for harm, since the formation of such a duty is a prerequisite for granting compensation. Besides the reasons that lead to the formation of the duty, individual pre-conditions of the duty are discussed as well. These pre-conditions are unlawful act, formation of the damage, causality and fault.

The second chapter deals with the concept of harm which replaced the previously more often used term damage. In addition, the second chapter also includes a general introduction to the compensation for bodily harm and death, which is related to the following chapters.

The third chapter is a key point of the whole thesis, as the recodification of private law influenced the most compensation of non-pecuniary damage for bodily harm and death. The principle of full compensation for suffered harm, hence the expiation of such harm according to the principles of decency was newly established. The chapter is primarily divided in terms of the persons to whom the compensation is granted. It is further divided within this division into subsections dealing with individual sub-claims and manner of determining the amount of compensation. Regarding the claims of the primary victim, the claims for suffered pain, social impairment and other non-pecuniary harm are discussed. More attention is paid to the Methodology of the Supreme Court for compensation for pain and social impairment. In relation to the secondary victims, the thesis focuses especially on their right to compensation for mental suffering.

The last chapter, a chapter with number four, is dedicated to claim for compensation for material damage, which can occur in connection with bodily harm or death.

KLÍČOVÁ SLOVA

Ublížení na zdraví a usmrcení

Náhrada nemajetkové újmy

Metodika Nejvyššího soudu

KEY WORDS

Bodily harm and death

Non-pecuniary damages

Methodology of the Supreme Court

Compensation for personal injury to life and health with regard to the recodification of private law